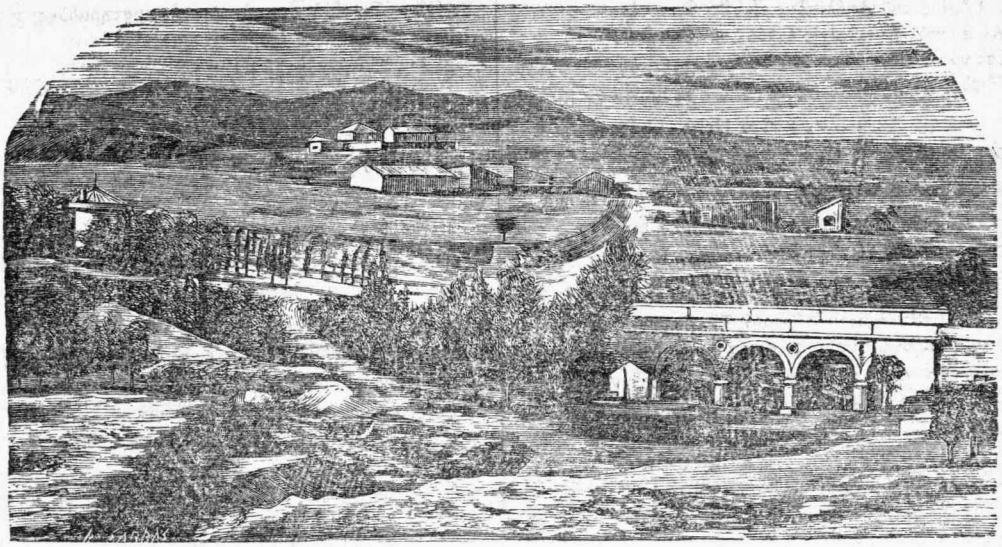

ΕΤΟΣ Δ'. Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 15 Αὐγούστου 1871. ΦΥΛΛ. Ζ'.

ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ ΠΡΙΜ (1).

Εἰς τὴν ἱπποτικὴν ἄλλοτε Ἱσπανίαν, μέχρι τῆς χθὲς, καὶ σήμερον ἔτι, ἐμφωλεύουσι τὰ πάθη καὶ αἱ διαιρέσεις. Ἐζήτουν βασιλέα, ἔκρουον τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων, καὶ ὅμως οἱ βασιλίσκοι, περιφρονητικὸν ἔρριπτον βλέμμα πρὸς τὸ στέμμα τῆς πατρίδος τοῦ δὸν Ῥοδρίγου. Μάτην τὸ γνήσιον τῆς δημοκρατίας τέκνον, μάτην ὁ περιφανὴς Καστελλὰρ, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς, ἐξεφώνει καὶ ἐκφωνεῖ ἔτι τοὺς εὐφραδεῖς καὶ γνησίου δημοκράτου λόγους. Ὁ ἱπποτισμὸς δὲν βασιλεύει ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, οἱ τίτλοι καταπίπτουσι, βασιλεῖς δὲν ὑπάρχουν, οἱ πάντες εἰσὶν ἴσοι. Τὸ δημοκρατικὸν φρόνημα ἐν Ἱσπανίᾳ ἔχει ῥίζας, ἀλλ' αὗται πρέπει νὰ ῥιζώσωσι βαθύτερα εἰς τὰ πνεύματα καὶ τὰς καρδίας τῶν Ἱσπανῶν. Ἐν τῇ βουλῇ τῆς Μαδρίτης ὁ Καστελλὰρ ἔχει πολλοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ, ἀλλ' οἱ μοναρχικοὶ ὑπερισχύουν. Ὁ Πρὶμ καὶ ὁ Σερράνας ὑπερίσχυον, καὶ δὲν ἦσαν ὅμως δημοκράται. Εὗρον βασιλέα, πρίγκηπα Πρῶσσον, καὶ ἰδοὺ οὗτος, ὡς πρόφασις, συνταράσσει δύο ἔθνη μεγάλα καὶ μόλις πρὸ μικροῦ ἐπαύσαντο ἀπὸ τοῦ ν' ἀλληλοσφάζωνται. Ἤδη ἕτερος πρίγκηψ Ἰταλὸς ἀνηγορεύθη, ἃς ἐλπίσωμεν ὅτι οὗτος δὲν θέλει γείνει ἀφορμὴ νέων σφαγῶν καὶ ἀνθρωποθυσιῶν. Ἀλλὰ μάτην οἱ μονάρχαι· ἡ Γαλλία δημοκρατεῖται ἤδη, μετ' οὐ πολὺ θὰ τὴν μιμηθῶσιν ἴσως Ἱσπανία καὶ Ἰταλία, καὶ θὰ ἔλθῃ καιρὸς, καθ' ὃν σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης, καταρρίψασα τοὺς βασιλεῖς, ἀδελφικὰς χεῖρας θὰ τείνῃ πρὸς ἅπαντα τὰ ἔθνη καὶ τὸ εὔηχον τῆς δημοκρατίας ὄνομα, ἀπανταχοῦ θὰ ἀντηχήσῃ καὶ πάντες ἀδελφοὶ θὰ ἑνωθῶσιν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ καὶ θὰ παύσωσιν οἱ ἕνεκα τῶν ἀρχόντων πόλεμοι.

Ἐν Ἱσπανίᾳ μέχρι τῆς χθὲς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἠκούετο τοῦ Πρὶμ τὸ ὄνομα· εὐτυχήσας νὰ εὕρω περὶ αὐτοῦ βιογραφικὰς σημειώσεις, θὰ ἐκθέσω ταύτας ἐνταῦθα, ἵνα πάντες γνωρίσωμεν τὸν ἔνδοξον τοῦτον στρατηγόν.

Ὁ Δὸν Ζουὰν Πρὶμ, ἐγεννήθη εἰς Ῥέους τῆς Καταλωνίας, τὴν 12 Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1814. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀξιωματικὸς τοῦ πεζικοῦ, Παῦλος Πρὶμ, κατήγετο ἐξ οἰκογενείας εὐγενοῦς, καὶ ἐπέδειξε χαρακτῆρα καὶ βίον τιμῆς ἐπάξια, ἀγωνισθεὶς μάλιστα καὶ εἰς τοὺς κατὰ τοῦ Ναπολέοντος πολέμους· πλὴν ὑποπεσὼν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ βασιλέως Φερδινάνδου Ζ'. ἀπελύθη τῆς ὑπηρεσίας, φέρων τὸν βαθμὸν ταγματάρχου.

(1) Τὸ παρὸν βιογραφικὸν ὑπόμνημα ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» τὴν 9 Δεκεμβρίου 1870.

Τὸ 1834 πόλεμος ἐμφύλιος κατεσπάρασσε τὴν Ἱσπανίαν· ὁ Πρὶμ νέος τότε, ἠσθάνετο μεγίστην κλίσιν διὰ τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ὁ Μίνας προσεκάλεσε τὴν νεολαίαν τῆς Καταλωνίας εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ὁ Πρὶμ, καί τοι νεώτατος, κατετάχθη εἰς τὴν μερίδα τῶν φιλελευθέρων, ἀντιπροσωπευομένην τότε ὑπὸ τῆς βασιλίσσης Χριστίνης, κηδεμόνος τῆς θυγατρός της Ἰσαβέλλας, καὶ ἀντιβασιλίσσης. Κατετάχθη εἰς τὴν φιλελευθέραν μερίδα, τῶν ἐθελοντῶν τῆς Ἰσαβέλλας. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἐφάνη ὡς διακεκριμμένος στρατιώτης, καὶ ἦν καταγωγῆς οὐκ εὐκαταφρονήτου, ἠδύνατο, ἀπὸ ἁπλοῦ ἐθελοντοῦ, νὰ γείνῃ ἐπιλοχίας, χωρὶς νὰ διέλθῃ τοὺς μεταξὺ βαθμούς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤρξατο ὁ περὶ διαδοχῆς τοῦ Ἱσπανικοῦ θρόνου πόλεμος, ὅστις κυρίως δὲν περιεστρέφετο εἰς τὴν διαδοχὴν, ἀλλὰ περὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν.

Ἡ ἐλευθερία καὶ τὸ πολιτικὸν δίαικον, ἐπάλαιον κατὰ τῶν προνομίων καὶ τῶν παρελθουσῶν καταχρήσεων, καὶ ἡ βασίλισσα ἦτο τότε τὸ σύμβολον τῆς Ἱσπανικῆς ἀναγεννήσεως. Ἡ φύσις τοῦ Πρὶμ ὀργᾷ πρὸς τὸν πόλεμον ἤδη καὶ περιμένει τοιοῦτον. Δὲν ἤργησε ν' ἀναφανῇ, πλὴν ἐμφύλιος καὶ ἀδελφικὸς καὶ μολαταῦτα τρομερὸς καὶ ἐπικίνδυνος. Ἑπτὰ ἔτη διήρκεσεν ὁ πόλεμος οὗτος· ὁ Πρὶμ εἰς ὅσας καὶ ἂν παρευρέθη μάχας, ἐξεπλήρωσε μετ' ἀπαραμίλλου ζήλου καὶ ἀνδρείας τὸ ἑαυτοῦ καθῆκον. Ἐννέα πληγὰς κατὰ τὴν ἑπταετῆ ταύτην πάλην ἔλαβεν ὁ Πρὶμ ἐπὶ τοῦ σώματός του, καὶ πάντες ἐν ταῖς μάχαις αὐτὸν ἐθαύμασαν. Ὁ Πρὶμ διὰ τὴν ἐν ταῖς μάχαις ἀνδρείαν του, προήχθη εἰς τὸ τιμητικὸν ἐπίθετον τοῦ Σὶδ τῆς Καταλωνίας.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Καταλωνίας Λῶδερ, μαχόμενος ἐναντίον τῶν Καρλιστῶν, ὁδηγουμένων ὑπὸ τοῦ Καβρέρα καὶ Γομὲζ, ἐκ πρώτης ὄψεως παρατηρήσας τὸν νέον Πρὶμ, ἀνεγνώρισεν ἐν αὐτῷ τὰ διαλάμποντα στρατιωτικὰ αὐτοῦ προτερήματα. Ἐπὶ δὲ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ Ῥιβὰς, ἀντήλλαξε τοῦ στρατιώτου τὸ ὅπλον μὲ τοῦ ἀξιωματικοῦ τὸ ξῖφος, ὡς ἀνταμοιβὴν γενναίου ἐθελοντοῦ, βαρέως ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ πληγωθέντος. Ὁ πόλεμος ἐκεῖνος ἦτο ὀρεινὸς καὶ ἐμάχοντο σχεδὸν ἄτομον πρὸς ἄτομον. Ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἠδύνατό τις νὰ διακριθῇ, καὶ μέγα, ὡς ἔπαθλον, ν' ἀποκτήσῃ ὄνομα. Ὁ Πρὶμ δὲν ἠμέλησε τοῦτο.

Ἦτο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ Κλεμέντου.

— Ἀξιωματικὲ, τῷ λέγει πρωΐαν τινὰ ὁ στρατηγὸς, νομίζω ὅτι ὁ ἐχθρὸς εὑρίσκεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, εἰς τὸ δάσος, τὸ στέφον τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους . . . Βάδισον. — Εὐχαρίστως στρατηγέ μου.

Μετά τινας στιγμὰς ἡ συνοδία ὤδευεν· ὅτε δὲ εὑρίσκετο εἰς ἀπόστασίν τινα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ὁ Πρὶμ λέγει πρὸς τοὺς στρατιώτας του.

— Τέκνα μου, ἔμεθα ἑκατὸν, καὶ εἴς τι ἐνταῦθα μέρος, ὑπάρχουν πέντε χιλιάδες ἐχθρῶν. Τί σεῖς λέγετε;

— Ἐμπρός! ἀναφωνοῦσιν οἱ στρατιῶται.

Βαδίζουν οὕτω ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ὥρας, πλὴν μάτην. Ἀναρριχῶνται εἰς τὰ ὄρη. . οὐδ' ὁ ἐλάχιστος ἐχθρός! Διαβαίνουσι τὸ δάσος . . . Αἱ πρῶται τάξεις πίπτουσι κεραυνοβοληθεῖσαι ὑπὸ πυρῶν πανταχόθεν. Ἡ νὺξ ἐπήρχετο, καὶ ὁ στρατηγὸς Κλεμέντης ἤρχισε ν' ἀνησυχῇ περὶ τοῦ λοχαγοῦ του, ὅτε αἴφνης εἶδεν ἀξιωματικὸν, πλησιάζοντα εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπιστηριζόμενον εἰς στρατιώτην, τὸν μόνον ὅστις ἐκ τῆς σφαγῆς διεσώθη. Ὅτε δὲ ἦλθε πρὸ τοῦ στρατηγοῦ του, ὁ λοχαγὸς Πρὶμ ἠφανισμένος ἀπὸ τοῦ πόνου καὶ τῆς λύπης, ἔδειξεν αὐτῷ τὸ ὑπό τινος σφαίρας καθηλαγμένον στῆθός του, καὶ, στρατηγὲ, τῷ εἶπεν, εἴχετε δίκαιον: ὁ ἐχθρὸς ἦτο ἀκριβῶς, ὅπου τὸν ὑπωπτεύετε.

Αἱ λαμπραὶ καὶ ἔνδοξοι αὗται πράξεις, ἀναγνωρισθεῖσαι ὑφ' ὅλου τοῦ στρατοῦ, τῷ ἐπέφερον τὸ 1836, τὸν σταυρὸν τοῦ ἁγίου Φερδινάνδου, πρώτης τάξεως, καὶ τὸν σταυρὸν Ἰσαβέλλας τῆς Καθολικῆς, τὸν ὁποῖον ὁ στρατηγὸς Καρβὼ προσεκόλλησεν εἰς τὸ στῆθός του, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ τάγματος, ὡς δικαίαν ἀνταμοιβὴν τῆς γενναιότητός του κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Πικέρδα. Μετά τινα χρόνον διωρίσθη λοχαγὸς ὁδηγὸς τῶν κυνηγῶν τῆς Ζαμόρας. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐγένετο κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ἄγερ· τὸν φεβρουάριον τοῦ 1837 προσέβαλε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπέφερε ταραχὴν πρὸ ὁλοκλήρου τοῦ στρατοῦ, ὅστις ἠλεκτρισθεὶς, ἐχειροκρότει μακρόθεν.

Μετὰ τὰς ἀξιομνημονεύτους ἡμέρας τῶν Ῥιβᾶς, Βιλλα-Μαγιὸρ, Πικέρδα, Ἄγερ καὶ ἄλλων, ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου, προτάσει τοῦ βαρώνου Δὲ Μὲρ, ἀρχιστρατήγου, μάρτυρος τῶν λαμπρῶν αὐτοῦ στρατηγημάτων.

Καθ' ἣν δ' ἐποχὴν ἔπαυσεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὁ Πρὶμ εἶχε παρευρεθῆ εἰς τριάκοντα πέντε μάχας, καὶ εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀψιμαχιῶν, καὶ ἀπανταχοῦ ἔδειξε δείγματα τοῦ ἡρωϊκοῦ του θάρρους. Εἰκοσιπενταετὴς, ὠνομάσθη ταγματάρχης, ἀπέκτησε δὲ πλείστους φίλους. οὓς τῷ ἐπέσυρεν ἡ φήμη του ὡς γενναιοτέρου τῶν γενναίων, καὶ ὁ καλὸς καὶ συμπαθὴς χαρακτήρ του.

Ἀτρόμητος πάντοτε, οὐδὲν ἐφοβεῖτο. Ἡμέραν τινὰ τῷ ἀναγγέλλουσιν ὅτι στρατιωτῶν δεκὰς, τυχοδιωκτῶν, τὸν ἀνεζήτει ἵνα τὸν φονεύσῃ — Αἴ, εἶπεν ὁ Πρὶμ, καὶ ποῦ εἰσιν οὗτοι;

Εὑρίσκοντο εἴς τινα ἀχυρῶνα, ὀλίγα βήματα ἐντεῦθεν. Ὁ Πρὶμ κομβώνει τὴν στολήν του, πληροῖ τὰς πιστόλας του, καὶ κατάμονος, πορεύεται πρὸς αὐτὸν, κρούει τὴν θύραν καὶ εἰσέρχεται. Οἱ τυχοδιῶκται ἐθερμαίνοντο πλησίον μεγάλης πυρᾶς.

—Ζητεῖτε τὸν Ζουὰν Πρίμ; εἶπεν ὁ λοχαγὸς, ἐγὼ εἰμι.

Ἐκεῖνοι πηδῶσιν εἰς τὰ τουφέκιά των καὶ τὰ διορθοῦσι. Ὁ Πρὶμ παρευθὺς περιεκυκλώθη ὑπὸ κύκλου στομίων καραβινῶν, τὰς ἐγείρει ἀποτόμως μὲ τοὺς δύο του βραχίονας, καὶ τῇ αὐτῇ στιγμῇ, ὁ ἀχυρὼν περικυκλοῦται ὑπὸ στρατιωτῶν πάραυτα σπευσάντων, καὶ θελόντων νὰ τουφεκίσωσι τοὺς αἰχμαλώτους. Ἀλλ' ὁ Πρὶμ τοὺς ἐμπόδισε καὶ τοὺς ἀφῆκε ν' ἀπέλθωσι λέγων: Πρέπει ὅλοι νὰ ζήσουν, οὐδέποτε ὀφείλει τις νὰ ὑβρίζῃ τινά! Τὸν ἄνδρα διὰ τοῦ σιδήρου ἢ τοῦ μολύβδου μόνον πληγώνουσι.

Τὸ 1840, ἡ Βαρκελόνη τὸν ἀνέδειξεν ἀντιπρόσωπόν της ἐν τῇ Συνελεύσει. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐγένετο τὸ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Ὀδοννὲλ κίνημα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Πρὶμ, ὡς ἀνήκων εἰς τὴν φιλελευθέραν μερίδα, οὐδὲν ἔλαβε μέρος, καὶ τὸ ἐπολέμησε μάλιστα· κατηυνάσθη δὲ πάραυτα τοῦτο ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀγανακτήσεως. Ὡς πρὸς τὰς πολιτικὰς δοξασίας ἀνῆκεν εἰς τοὺς προοδευτικοὺς, οἵτινες ἦλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν διὰ τοῦ Ἐσπαρτέρου. Ἡ μερὶς ὅμως αὕτη, μετὰ τὸν ἑαυτῆς θρίαμβον διεχωρίσθη, ὁ δὲ Πρὶμ ἐνεκολπώθη τὴν τῶν μετριοφρόνων. Εἰς τὰ συμβάντα τοῦ 1843 κατὰ τῆς ἀντιβασιλείας Ἐσπαρτέρου, ὅστις ἤγειρε κατ'αὐτοῦ ἁπάσας τὰς μερίδας τῆς Ἱσπανίας, ὁ Πρὶμ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Καταλωνίας, ὅπως ἀποκαταστήσῃ τὴν τάξιν. Ἡ κυβέρνησις ἔχανε τὰς πόλεις τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, αἱ δὲ ἀρχαὶ μετὰ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ Ἀραὲζ, ἠκολούθουν τὴν ψοφοδεῆ πολιτικὴν, τοῦ νὰ ἴδωσιν εἰς ποῖον μέρος ἤθελε κλίνει ἡ νίκη. Ὁ Πρὶμ ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ πατρίς του διὰ τῶν συχνῶν ἐπαναστατικῶν κινημάτων τοῦ κόμματος ἤθελε πάθει πολλὰς δυστυχίας, ὅθεν, ἔλαβε μέρος ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως. Ἀφ'οὗ ἐβίασε τὸν στρατηγὸν Ἀραὸζ νὰ τῷ παρέξῃ δυνάμεις τινὰς, διηυθύνθη κατὰ τοῦ Ἄμτλερ, ἀρχηγοῦ τῶν προοδευτικῶν, τὸν προσέβαλε παρὰ τὸν Ἅγιον Ἀνδρέαν τοῦ Παλομὰρ καὶ τὸ Ματαρὸ, καὶ δι' ἑνὸς πραξικοπήματος, ἐγένετο κύριος τοῦ φρουρίου τῆς Φιγουέρας. Τὸ αἰφνίδιον τῆς πράξεώς του ἀπεθάρρυνε τοὺς ἐπαναστάτας καὶ ἐπανέφερεν εἰς ὑποταγὴν τὴν Καταλωνίαν. Αἱ μερίδες ἠγέρθησαν κατ'ἀλλήλων, καὶ ἡ Ἱσπανία ἐδείκνυε παραπλήσιον θέαμα, τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰουνίου ἐν Παρισίοις. Διετάχθη νὰ εἰρηνεύσῃ τὴν Καταλωνίαν, καὶ μετὰ ἑκατὸν ἡμέρας ἀξιοθρηνήτους καὶ αἱμοσταγεῖς, μὴ διακοπτομένας ὑπὸ νικῶν, κατώρθωσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν τάξιν. Μετὰ τὸ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον, ἔλαβε τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ, τοὺς τίτλους τῆς Καστιλλίας, ὑποκόμητος τοῦ Βρούκ, καὶ κόμητος τοῦ Ῥέοις. Μετά τινα ἔτη ὠνομάσθη ἐπιτηρητὴς τῶν καραβινοφόρων τῆς Ἀνδαλουσίας. Πληρεξούσιος εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐπὶ πολλὰς περιόδους, ἀπεδείχθη θαρραλέος καὶ μεγίστην ἐπέδειξεν εὐγλωττίαν κατὰ τὰς ἀγορεύσεις του, μεταξὺ τῶν ῥητόρων καὶ ἀρχηγῶν τῆς ἐναντίας μερίδος. Ἀτρόμητος ὡσαύτως εἰς τὸ βῆμα τῆς βουλῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, νέος, κατέχων ὑψηλὸν ἐν τῷ στρατῷ βαθμὸν, πεπροικισμένος μὲ ἀταραξίαν καὶ ἀπόφασιν, ὤφειλε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰς πολιτικὰς διαμάχας καὶ νὰ ὑποστῇ τὰς καταδιώξεις τῆς ἐξορίας, αἵτινες εἰσὶν ὁλέθριαι συνέπειαι, πρὸ πάντων εἰς τόπον, ἔνθα ἡ μορφὴ τῆς κυβερνήσεως δὲν εἶναι στερεά.

Μετ' οὐ πολὺ οἱ μετριόφρονες μὴ ὄντες εὐχαριστημένοι νὰ ὦσιν ἀποκεχωρισμένοι τῶν προοδευτικῶν, ἤρχισαν φανερὰ νὰ ἐπιζητῶσι τοὺς ἀρχαίους των συμμάχους. Ὁ στρατηγὸς Πρὶμ ἐκηρύχθη κατὰ τούτων καὶ τοὺς ἐπολέμησε διὰ τῶν νομίμων μέσων, ἅπερ εἰς διάθεσιν αὐτοῦ εἶχεν ἔν τε τῷ τόπῳ καὶ ταῖς βουλαῖς. Ἡ ἀντίθετος μερὶς ἐκέρδισε, καὶ, πρωθυπουργοῦντος τοῦ Ναρβαὲζ, ὁ Πρὶμ ἄνευ αἰτίας συνελήφθη καὶ ἐδικάσθη, κατηγορηθεὶς ὅτι ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Κόγχα καὶ Ναρβαὲζ δολοφονίαν· πλὴν, καί τοι εὐκόλως, ψευδεῖς τὰς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ἀποδείξας, κατεδικάσθη εἰς ἐξαετῆ φυλάκισιν εἰς τὰς Φιλιππινὰς νήσους, ἀλλὰ μετ

ὀλίγον τῷ ἐδόθη χάρις, ὡς ἀδίκως καταδικασθέντος. Οἱ ἐχθροί του δὲ ὑπαινιττόμενοι τὴν μισητὴν ταύτην κωμῳδίαν, ἔγραψαν, ὅτι ὁ ἀχάριστος Πρὶμ, ὤφειλεν ἤδη τὴν ζωήν του εἰς τὴν ἐπιείκειαν τῆς ἡγεμονίδος. Ἡ κατηγορία εἴπομεν, ἀπεδείχθη ψευδής, καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν ὕβρεως καὶ κρατήσεως τινῶν μηνῶν, ἡ κυβέρνησις τὸν ὠνόμασε διοικητὴν τοῦ Πορτορίκου. Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐγένετο εὐεργετικὸς οὐ μόνον εἰς τοὺς Γάλλους ἀποίκους τῆς Μαρτινίκας, οἵτινες, ἐκδιωχθέντες ἕνεκα ἀνταρσίας τῶν Μαύρων, κατέφυγον εἰς τὸ Πορτορίκον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν νῆσον, διατηρήσας αὐτὴν εἰρηνικὴν εἰς ἐποχὰς ἐπαναστάσεων, χάρις εἰς διαφόρους εἰσαχθείσας μεταρρυθμίσεις· λόγοι ὑγείας τὸν ἠνάγκασαν τὸ ἑπόμενον ἔτος νὰ ζητήσῃ τὴν παραίτησίν του.

Διὰ τὴν ἐπωφελῆ ὑπηρεσίαν, ἣν παρέσχεν εἰς τὴν Δανιμαρκίαν, καταβαλὼν τὴν ἐπανάστασιν τῆς Σάντα-Κρούζ, τῷ ἐδόθη ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὁ μεγαλόσταυρος τοῦ Δανεβούργου. Μ' ὅλας δὲ τῆς ἐξουσίας τὰς καταθλίψεις, ἡ Καταλωνία αὖθις τῷ ἐνεπιστεύθη τὴν ἀντιπροσωπείαν της, καὶ ἐκ νέου τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Συνέλευσιν. Δὲν ἔπαυσε πάντοτε μέχρι τοῦ 1854 ἀντιπροσωπεύων αὐτὴν, ὅτε ὁ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ στρατηγοῦ προβιβασμὸς αὐτοῦ, τῷ ἐχορήγησε θέσιν εἰς τὴν Γερουσίαν. Μέχρι δὲ τῆς τελευταίας ταύτης ἐποχῆς, ὁ Πρὶμ συνεχῶς ὑπέφερε τὰς περιπετείας τῆς μερίδος του, καὶ τὰς ἀνηκούστους καταδιώξεις αἵτινες ὀλίγον ἀνίσχυροι κατὰ τὰ 1852, συνέτειναν, ὥστε νὰ τὸν ἀπομακρύνωσι τῆς χερσονήσου, δόντες αὐτῷ τὴν ἔντιμον ἐντολὴν νὰ σπουδάσῃ τὰ στρατηγικὰ ἔργα τοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐκκραγέντος πολέμου.

Ὁ πόλεμος τοῦ 1854 ἐξερράγη ἤδη ἐν Κριμαίᾳ. Ὁ Πρὶμ ἦτο ἐκεῖ, ἡ δὲ ὁσμὴ τῆς πυρίτιδος, τὸν ἐνεθουσίαζε. Ὁ Ὀμὲρ Πασσᾶς ἔλαβεν αὐτὸν πλησίον του, μετέσχε δ' ἀρκούντως τοῦ πολέμου, καὶ πολλάκις τὸν ἐσυμβουλεύοντο· ὅταν ὁ Ὀμὲρ Πασσᾶς, ἔσωσε τὰ ὅρια τῆς Τουρκίας, μαχόμενος εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Δουνάβεως, ὁ Πρὶμ εὑρίσκετο πλησίον του, συνεβούλευε, διηύθυνε τὴν μάχην, καὶ μυρίας ὑπηρεσίας προσέφερεν εἰς τὰ στρατεύματα τοῦ Παδισάχ. Ἡ παρουσία δ' αὐτοῦ συνετέλεσεν οὐ μικρὸν εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ τὰ ἤθη τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ.

Τοσαύτην φήμην καὶ ὑπόληψιν ἀπέκτησεν ὁ Πρὶμ κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τῆς ἐν Τουρκίᾳ διαμονῆς του, ὥστε ὁ ἀρχηγὸς ἐδωρήσατο αὐτῷ δύο λαμπροὺς ἵππους, καὶ πρὸς ἀνταμοιβήν του ὁ Σουλτάνος τῷ ἔγραψεν αὐτόγραφον ἐπιστολὴν προσφέρων αὐτῷ συνάμα τὸ παράσημον τοῦ Μεδζιδιὲ καὶ σπάθην τιμητικὴν, ὡς δεῖγμα τῆς μεγάλης ὑπολήψεώς του.

Ἀπὼν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1854 ἐκ τῆς πατρ δος του, ἀνεκλήθη εἰς Ἱσπανίαν, ἐκλεχθεὶς εἰς Κόρτες, ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πόλεως Βαρκελόνης, ἣν ἀντιπροσώπευσε μέχρι τοῦ 1860 καὶ εἶτα ἐν τῇ Γερουσίᾳ, ψηφίζων πάντοτε τοὺς φιλελευθεροτέρους ὑπὲρ τοῦ λαοῦ θεσμούς. Ὑπῆρξε πάντοτε τὸ μόνον μέλος τῆς φιλοπροοδευτικῆς μερίδος, ἐκλεχθεὶς αὖθις εἰς Κόρτες τῷ 1857.

Ἐκλεχθεὶς τὸ αὐτὸ ἔτος γενικὸς στρατηγὸς τῆς Γρενάδης, μετέβη ἐκεῖθεν εἰς Μελιδλῆ, ὅπως πολεμήσῃ τοὺς Καβύλους τοῦ Ῥίφφ, ἀπειλοῦντας τὴν πόλιν ἐκείνην. Τὸ 1856, ἕνεκα ἐπιστολῆς τινος, ἣν ἔγραφεν ἐκ Βαρκελόνης πρὸς τοὺς φίλους του, καὶ ἥτις ἐδημοσιεύθη διὰ πολλῶν ἐφημερίδων, τὸν συνέλαβον καὶ τὸν παρέπεμψαν εἰς τὸ στρατοδικεῖον, ἀλλὰ καί τοι ἐν φυλακῇ εὑρισκόμενος, ἐξελέχθη βουλευτὴς, μαρτύριον τοῦτο τῆς μεγάλης ὑπολήψεως, ἣν πρὸς αὐτὸν εἶχον οἱ συμπατριῶταί του.

Τὸ 1858 ἐγένετο γερουσιαστὴς ἐπὶ τοῦ στρατάρχου Ὀδοννέλ. Ἔλαβε δὲ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὸ περὶ διαδοχῆς τοῦ Μεξικανικοῦ θρόνου. Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1859—1860, ἔλαβε μέρος εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον τοῦ Μαρόκου, καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὰς μάχας καὶ τὰς ἐπιτυχίας τῶν Ἱσπανικῶν στρατευμάτων. Πάντοτε πρῶτος, πάντοτε τολμηρὸς, πάντοτε ἐπιτυχὴς, ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας μάχης, ὁ Πρὶμ, ὁ στρατηγὸς οὗτος, οὐδένα ἔχων ὅμοιον, ἀτρόμητος καὶ ἄφοβος ἐν μέσῳ τῶν σφαιρῶν, ὑπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὴν χάλαζαν τοῦ σιδήρου, ἐμάχετο ὡς θερμαινόμενος ὑπὸ ἐσωτερικοῦ τινος πυρός, καθ' ἑκάστην στιγμὴν πρὸ αὐτοῦ τὸν θάνατον ἀτενίζων. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου· ἄνδρες οἷος αὐτὸς, ἀνδρεῖοι, τίμιοι, βεβαίως ἤθελον κατωρθώσει νὰ ἀναλάβῃ ὁ Ἱσπανικὸς στρατὸς τὴν ἣν ἔχαιρεν ὑπόληψιν, ἐὰν οἱ ἐλεύθεροι θεσμοὶ διὰ τῶν ὁποίων ἤθελε ἀναπτυχθῇ ἡ χώρα, δὲν ἐδεσμεύοντο διαδοχικῶς ἐν τῇ ἀναπτύξει των ὑπὸ πολιτικῆς πάντῃ ἀκαταλλήλου πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνός μας. Τὴν ἡμέραν τοῦ Λὸς Καστιλλέγιος (α'. ἰανουαρίου 1860) κτυπῶν

τὸν ἵππον του, μὲ μέγαν κλπασμὸν, ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, τὴν σημαίαν τῆς Καρδούης κρατῶν εἰς χεῖρας. Μόνος ἐπί τινας στιγμὰς φωνάζων: *Ζήτω ἡ Ἱσπανία!* ἐξίφισε τὸν ἐχθρὸν, ἄνευ ὀργῆς, ὑπερήφανος, περιμένων τοὺς οὐσσάρους αὐτοῦ, τοὺς ἡρωϊκοὺς ἐκείνους *οὐσσάρους τῆς πριγκηπίσσης*, ἠλεκτρισθέντας ἐκ τοῦ ἡρωϊκοῦ παραδείγματός του. Ἤκουεν ἐν μέσῳ τοῦ πεπυκνωμένου πυρὸς τὴν ἐπίμονον σάλπιγγα τοῦ πολέμου, ἠχοῦσαν προσβολήν· ὑπῆρξε πόλεμος τρομερὸς καὶ αἱματηρός· ἐπὶ κεφαλῆς ὀλίγων μόνον ἀνδρῶν, ἀπεδίωξε σωροὺς πολυαρίθμων μαύρων καὶ κατεδίωξε μακρὰν ἅπαντας τοὺς τετρομασμένους ἐχθρούς. Ὁ Πρὶμ εἰς τὴν μάχην τοῦ Λὸς Καπαμέντος, ἥτις ἀπεφάσισε τὴν πτῶσιν τοῦ Τετουὰν, ἐρρίφθη ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἐκάρφωσεν ἐπὶ τοῦ τηλεβόλου ἕνα πυροβολιστὴν, μέλλοντα νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τοῦ ἱσπανικοῦ στρατοῦ.

Ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, τὸν ὑπεδέχθησαν διὰ μεγάλων ἀνευφημιῶν, διά τε τὸ πνεῦμα καὶ τὴν τόλμην αὐτοῦ. Μετὰ τὰς ἐπιτυχεῖς ἐν Μαρόκῳ νίκας, ἔλαβε τὸν τίτλον Μαρκησίου τοῦ Λὸς Καστιλλέγιος, ἐγένετο μεγιστὰν πρώτης τάξεως ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ ὠνομάσθη γενικὸς διευθυντὴς τοῦ μηχανικοῦ, τὸν ἰανουάριον τοῦ 1861. Ἐπὶ τοῦ στήθους του ἔλαμπον αἱ μεγάλαι ταινίαι τῆς στρατιωτικῆς τάξεως τοῦ ἁγίου Φερδινάνδου, τοῦ Καρόλου Γ'. τῆς Ἱσπανίας, τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Ξίφους τῆς Περσίας· οἱ σταυροὶ Λωρεδᾶ, δευτέρας τάξεως, τοῦ πεντάκις ἱππότου τῶν στρατιωτικῶν τάξεων τοῦ Ἁγίου Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλας τῆς Καθολικῆς. Ἕκαστον τῶν παρασήμων τούτων ἀντεπροσώπει μίαν νίκην καὶ δὲν θὰ ἠδύναντο ὅλα ὁμοῦ, νὰ καλύψωσι τὰς πληγὰς τοῦ κατατετραυματισμένου σώματός του.

Ἔλεγον ὅτι ὁ Πρὶμ ἐδείχθη *ἀχάριστος* πρὸς τὴν ἡγεμονίδα του, — οὗτος, ὅστις ἔλαβεν ἐννέα πληγὰς, διέλυσε τρεῖς πολιορκίας, συνεκρότησε δεκαπέντε μάχας, ἑκατοντάκις δ' ἐκινδύνευσε τὴν ζωήν του, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τὸν θρόνον τῆς Ἰσαβέλλας Β'.— *μάστιξ*! διὰ τὸν τόπον του, ἐνῶ παρευρέθη εἰς πλείονας τῶν τεσσαράκοντα μαχῶν, ἵνα ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸ μεγαλεῖόν του;— καὶ ὁ στρατηγὸς οὐδὲν ὀφείλει εἴς τινας ἐπειδὴ τὰ πάντα ὀφείλει εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν σπάθην του.

Τὸ 1862 ἐγένετο ἡ ἐκστρατεία τοῦ Μεξικοῦ, εἰς ἣν ὁ στρατηγὸς Πρὶμ προώριστο νὰ παρευρεθῇ. Τὴν 31 Ὀκτωβρίου, συνθήκη ὑπεγράφη εἰς Λονδῖνον, μεταξὺ Γαλλίας, Ἱσπανίας καὶ Ἀγγλίας. Σκοπὸς τῶν τριῶν δυνάμεων ἦτο, ἀπὸ κοινοῦ ν' ἀναφέρωσι τὰς αἰτήσεις των πρὸς τὴν μεξικανικὴν δημοκρατίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἰσηκούσθησαν, αἱ τρεῖς δυνάμεις ἔλαβον τὰ ὅπλα. Διορισθεὶς συγχρόνως ἀπόλυτος στρατηγὸς τῶν Ἱσπανικῶν στρατευμάτων, ὁ Πρὶμ ἐλογίζετο εὐτυχὴς, συμπολεμῶν μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, τοὺς ὁποίους ὡδήγει, ἔχων οὗτος τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν.

Τὴν ἰδιαιτέραν ὑπόληψιν, ἣν ἔτρεφεν ὁ Μονάρχης τῶν Γάλλων ὑπὲρ αὐτοῦ, δείκνυσιν ἀρκούντως ἡ ἑπομένη ἐπιστολὴ, ἣν ἡ Αὐτοῦ πρῴην Μεγαλειότης ἔπεμψεν αὐτῷ.

«Παρίσιοι τὴν 23 Φεβρουαρίου 1862.

«*Στρατηγέ μου*,

» Τὸ ἐν Βισὺ ὄνειρον ἡμῶν ἐπραγματοποιήθη: ἰδοὺ τὰ Ἱσπανικὰ καὶ Γαλλικὰ στρατεύματα συμπολεμοῦντα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

» Ἔμαθον εὐχαρίστως ὅτι σᾶς ἀνηγόρευσαν ἀρχηγὸν τοῦ ἐν ἐκστρατείᾳ στρατοῦ. Σᾶς συνιστῶ τὸν Στρατηγὸν Λορενσὲζ, ὃν ὀνομάζω ἀρχηγὸν τοῦ ἐν τῇ ἐκδρομῇ μικροῦ μου στρατιωτικοῦ σώματος. Ἐὰν κτυπηθῶσι, θὰ τὸν εὕρητε ἐπάξιον νὰ παρίσταται πλησίον σας.

»Ἐλπίζω ὅτι, ἐπειδὴ αἱ ἰδέαι τῆς Κυβερνήσεώς σας, συμφωνοῦσι πρὸς τὰς ἐμὰς, δὲν θὰ ὑπάρξῃ διαίρεσις γνωμῶν μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν. Ὁ Στρατηγὸς Λορενσὲζ, ὀφείλει νὰ διευθύνῃ τὰ στρατεύματά μου, ὁ Ναύαρχος Ζουριὲν Δελαγραβιὲρ, ἐπιφορτίζεται τὰ τῆς πολιτικῆς διευθύνσεως.

»Ἐπιθυμῶ ζωηρῶς, καὶ τὰς ἐνθερμοτέρας εὐχὰς ἀποτείνω, ἵνα ἡ ἀρχομένη ἐκστρατεία ἐπιφέρῃ τὴν στενωτάτην ἕνωσιν μεταξὺ τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας, καὶ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ παρουσία ὑμῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Ἱσπανικῶν στρατευμάτων, θέλει συντελέσει εἰς τὸ εὐτυχὲς τοῦτο ἀποτέλεσμα.

» Σᾶς ἀνανεῶ εὐχαρίστως τὴν βεβαίωσιν τῶν αἰσθημάτων ὑπολήψεως καὶ φιλίας.

«Ὑπογεγραμμ· ΝΑΠΟΛΕΩΝ».

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ

ΕΝ ΤΗ ΝΟΤΙΩ ΑΦΡΙΚΗ.

—

(συνέχεια ἴδε φυλλ. Γ'.)

Ὅταν ὁ λέων, ὡς ἐκ τοῦ γήρατός του, δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ τὴν ἣν διώκει λείαν, εἰσέρχεται εἰς τὰς κώμας αὐτὰς καὶ φονεύει αἶγας· ἐὰν τότε γυνή τις ἢ παῖς ἐξέλθῃ τὴν νύκτα, καθίσταται εὐκόλως βορὰ τοῦ θηρίου, ὅπερ στερούμενον τοῦ λοιποῦ παντὸς ἑτέρου μέσου συντηρήσεως, ἐξακολουθεῖ οὕτωσὶ διατρεφόμενον. Ἐκ τούτου ἐγεννήθη ἡ ἰδέα ὅτι ὁ λέων ἅπαξ γευσάμενος ἀνθρωπίνην σάρκα προτιμᾷ αὐτὴν πάσης ἄλλης. Οἱ προσβάλλοντες τὸν ἄνθρωπον λέοντες εἰσὶ πάντοτε λέοντες προβεβηκότες. Ὅταν τις ἐκ τῶν τελευταίων τούτων, ὑπερνικήσας τὸν πρὸς τὸν ἄνθρωπον φόβον του, πλησιάσῃ χωρίον τι καὶ προσβάλῃ τὰς αἶγας, οἱ κάτοικοι λέγουσιν «ὅτι οἱ ὀδόντες του εἰσὶν ἐφθαρμένοι καὶ ὅτι ἐντὸς μικροῦ θὰ φονεύσῃ τινά.» Ἑπομένως, συναισθανόμενοι τὴν τῆς ἀμύνης ἀνάγκην, καταδιώκουσιν αὐτὸν παραχρῆμα.

Ὅταν ὁ λέων βιῶν εἰς τόπον πάντη ἀκατοίκητον, ἢ κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν φυλῶν τῆς Βουσμένης ἢ τῆς Βακαλαχάρης, ὑποκύψῃ εἰς ἀσθένειαν ἢ γῆρας, θηρεύει μῦς καὶ ἄλλα τρωκτικὰ ζῶα, ἐνίοτε δὲ τρώγει καὶ χόρτον ὅπερ μεταχειρίζεται ἴσως ἀντὶ καθαρτικοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς κυσί. Ὁπωσδήποτε, οἱ ἐγχώριοι διακρίνουσιν ἐν τῷ βολβίτῳ (fiente) τοῦ ζώου φυτικάς τινας ὕλας ἀπέπτους καὶ οὕτω ἀκολουθοῦσι τὰ ἴχνη αὐτοῦ μετὰ τῆς πεποιθήσεως ὅτι θὰ τύχωσιν αὐτὸ ὑπὸ δένδρον τι, ὅπου καὶ πράγματι τὸ εὑρίσκουσιν, ἀνίκανον εἰς πάσαν κίνησιν καὶ τὸ φονεύουσιν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσχερείας.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν φόβον ὃν ὁ ἄνθρωπος ἐμπνέει εἰς τὰ σαρκοβόρα ζῶα, ἔχομεν πειστικωτάτην περὶ τῆς ἰσχύος του ἀπόδειξιν τὴν ἀκόλουθον. Λέαιναι διαιτώμεναι εἰς περίχωρα πόλεών τινων ὁπόθεν ἡ χρῆσις τοῦ πυροβόλου ἀπεδίωξε τὰ ζῶα δι' ὧν ἐτρέφοντο συνήθως, ἐκόρεσαν τὴν πεῖνάν των καταβροχθίσασαι τοὺς ἑαυτῶν σκύμνους. Καὶ κῦνες ἄλλως τε κατέστησαν ἔνοχοι τῆς τοιαύτης παρὰ φύσιν πράξεως, περιελθοῦσαι πιθανῶς εἰς τὴν ἐσχάτην ταύτην ἀπόγνωσιν ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ζωϊκῆς τροφῆς, ἀνάγκης ἐπιτακτικῆς ἣν οἱ ἐγχώριοι ὑρίστανται ὅσον καὶ τὰ σαρκοβόρα κτήνη.

Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ προσθέσω ὅτι ἐὰν τὰ ἴχνη μόνον τῆς τοῦ ἀνθρώπου διαβάσεως παροτρύνουσι τοὺς λέοντας εἰς φυγήν, ὑπάρχουσιν ὅμως καί τινες ἐξαιρέσεις τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος. Ἐνῷ ἠσχολούμην εἰς τὴν ἐν Κοϊσβέγγῃ μεταφορὰν τῶν διαιτημάτων μας, ἐπέδραμε τοσοῦτο πλῆθος λεόντων πέριξ τῶν ἐν Χουσμανὲ οἰκιῶν μας, ἐρήμων σχεδὸν τότε, ὥστε οἱ ἰθαγενεῖς οἵτινες ἔμενον μετὰ τῆς κυρίας Λιβιγκστῶνος δὲν ἀπετόλμων ἐφ' οἱαδήποτε ἀμοιβῇ νὰ ἐξέλθωσιν ἅμα τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης.

Ἐὰν ἀπαντήσητε λέοντα ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, πρᾶγμα ἄλλως τε συνηθέστατον εἰς τὰ μέρη ταῦτα, καὶ δὲν εἴσθε προκατηλειμμένοι ἐκ τῆς ἰδέας ὅτι θὰ ἴδητε ἐν αὐτῷ εὐγενέστατον καὶ μεγαλοπρεπέστατόν τι ὄν, βλέπετε ἁπλῶς ζῶον ὀλίγον ὀγκωδέστερον μεγαλοσώμου κυνὸς καὶ οὗτινος τὰ χαρακτηριστικὰ ὁμοιάζουσι πολὺ μετὰ τῶν τοῦ κυνείου γένους. Τὸ πρόσωπον τοῦ λέοντος δὲν ὁμοιάζει ποσῶς μὲ ἐκεῖνο ὅπερ αἱ εἰκονογραφίαι παριστῶσιν ἡμῖν συνήθως. Ἡ ρὶς ἐπιμηκύνεται ὡς τὸ ρύγχος τοῦ κυνὸς καὶ ὀλίγην ἔχει τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν ζωγράφων τηρηθεῖσαν παράδοσιν. Οἱ κύριοι αὐτοὶ ἐκφράζουσιν ἐν γένει τὴν περὶ τῆς αἰλουρικῆς μεγαλοπρεπείας ἰδέαν των δίδοντες εἰς τοὺς λέοντας οὓς ἀπεικονίζουσιν ἡμῖν, μορφὴν γραὸς νυκτικὸν φορούσης κεκρύφαλον. Καὶ ὅμως θὰ τοῖς ἦτο εὐκολώτατον νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῆς ἀκριβείας ἐὰν ἐλάμβανον τὸν κόπον νὰ μελετήσωσιν αὐτὴν τὴν φύσιν ἐν τοῖς ζωολογικοῖς κήποις.

Ἡμέρας οὔσης, ὁ λέων ἵσταται ἐπὶ ἓν ἢ δύο δευτερόλεπτα ὅπως παρατηρήσῃ τὸν συναντῶντα αὐτὸν ἄνθρωπον· εἶτα στρέφεται περὶ αὐτὸν, ἀπομακρύνεταί τινα βήματα, πάντοτε βραδέως καὶ παρατηρῶν ὄπισθεν του. Μετὰ ταῦτα ἄρχεται τριποδίζων καὶ τρέπεται εἰς φυγὴν πηδῶν ὡς κυνηγετικὸς κύων ἅμα ὡς ἐννοήσῃ ὅτι δὲν δύνανται νὰ τὸν ἴδωσι. Εἰς τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας, ὁ ἄνθρωπος οὐδένα διατρέχει κίνδυνον νὰ προσβληθῇ ὑπὸ λέοντος ἐὰν δὲν ἐνοχλήσῃ αὐτόν. Τὴν νύκτα ἀκόμη, ὑπαρχούσης σελήνης, ἡ συνάντησις τοῦ λέοντος εἶναι ἀκίνδυνος, ἐκτὸς τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὰ ζῶα ταῦτα κατέχονται ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῶν νεογεννήτων των, αἰσθήματος ἐμψυχοῦντος αὐτὰ εἰς τὴν περιφρόνησιν οἱουδήποτε κινδύνου. Ἐὰν τότε ἄνθρωπός τις

διαβῇ ἐγγὺς αὐτῶν, ὁ δὲ ἄνεμος πνέων σφοδρῶς εἰδοποιήσῃ τὰ θηρία περὶ τῆς διαβάσεώς του, ὁ λέων καὶ ἡ λέαινα ὁρμῶσι κατ' αὐτοῦ ὅπως καὶ ἡ κύων ὅταν ἔχῃ σκύλλακας. Οὐχ' ἧττον, τὸ τοιοῦτον εἶναι σπάνιον· δύο ἢ τρία μόνον παραδείγματα εἶδον, τοῦθ' ὅπερ καταδείκνυσιν ὅτι δὲν εἶναι τόσῳ σύνηθες. Τοιαύτης ἀσφαλείας ἀπηλαύομεν κατὰ τὰς σεληνοφωτίστους νύκτας, ὥστε σπανίως ἐδένομεν τοὺς βόας μας οἵτινες καὶ κατεκλίνοντο ἥσυχοι παρὰ τὰς ἁμάξας, ἐνῷ, κατὰ τὰς σκοτεινὰς καὶ βροχερὰς νύκτας, ἐὰν λέων τις εὑρίσκετο εἰς τὰ πέριξ, εἴμεθα σχεδὸν βέβαιοι ὅτι θὰ προσέβαλε τὰς ἀγέλας.

Ὁ λέων πλησιάζει πάντοτε λαθραίῳ τῷ βήματι, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι πληγωμένος, εἰς τὴν περίστασιν δὲ ταύτην οὐδ' ἡ θέα τῆς παγίδος ἐμποδίζει αὐτὸν ν' ἀνασκιρτήσῃ δι' ὑστάτην φοράν. Τὸ αἴσθημα τῆς προφυλάξεως ὅπερ ἡ θέα τῆς ἐνέδρας ἐμποιεῖ εἰς τὸν λέοντα, χαρακτηρίζει, ὡς φαίνεται, πάντα τὰ τοῦ αἰλουρικοῦ γένους ζῶα. Ἐν Ἰνδίᾳ προσηλοῦσιν ἐπὶ πασσάλον αἶγα χρησιμεύουσαν ὡς δέλεαρ εἰς τὴν τίγριδα· ἐὰν ὅμως ἡ παγὶς εὑρίσκεται εἰς ἀνοικτὸν μέρος, τὸ θηρίον πλησιάζει, ἁρπάζει διὰ τῶν ὀνύχων τὴν λείαν καὶ τόσῳ ταχέως, ὥστε ὁ ἐνεδρεύων θηρευτὴς δὲν ἔχει τὸν ἀποχρῶντα καιρὸν ὅπως τὸ σκοπεύσῃ. Ὅθεν, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ τοιούτου, ὀρύσσουσι τάφρον εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας προσδένουσι τὴν αἶγα, ἐμβάλλοντες εἰς τὸ οὖς τοῦ δυστυχοῦς ζώου μικρὸν χάλκα ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτὸ νὰ κραυγάζῃ ἐφ' ὅλης τῆς νυκτός. Ἡ τίγρις πλησιάζει τότε καὶ βλέπουσα τὴν παγίδα περιέρχεται ἐπανηλειμμένως τὴν τάφρον καὶ οὕτω παρέχει εἰς τὸν κυνηγὸν τὸν ὑλικὸν καιρὸν ὅπως σκοπεύσῃ αὐτὴν εὐστόχως καὶ ἀσφαλῶς.

Ὅταν ὁ λέων ἐνεδρεύῃ πιεζόμενος ἐξ ὑπερβολικῆς πείνης, ὁρμᾷ καθ' ὁποιουδήποτε ἐμφανιζομένου ζώου. Ἄνθρωπός τις εἶπέ ποτε ἐν μέσῳ τῶν θάμνων θηρεύων ῥινόκερώ τινα, ὅτε, στρέψας τὸ βλέμμα, εἶδε μετὰ φρίκης ἑαυτὸν καταδιωκόμενον ὑπὸ λέοντος, μόλις δὲ ἐσώθη ἀναρριχηθεὶς ἐπί τινος δένδρου. Ἐν Λοπόπῃ μία λέαινα ὥρμησε δι' ἑνὸς ἅλματος κατὰ τοῦ ἵππου τοῦ κυρίου Ὀσβέλ· ὁ ἵππος ἀνεσκίρτησεν ὡσαύτως καὶ ἐτράπη εἰς φυγήν· ὁ ἱππεύς, περιπλεχθεὶς εἰς ἀκανθώδη τινα φυτά, χυδαϊστὶ καλούμενα «στάσου κομμάτι,» ἐκυλίσθη χαμαὶ καὶ ἔμεινεν ἀναίσθητος ἕως οὗ οἱ κῦνές του ἔσωσαν αὐτόν. Ἕτερός τις Ἄγγλος, ὁ κύριος Κόδριγκτων, κατελήφθη ὁμοίως ἐξ ἀπροόπτου, καίτοι μὴ θηρεύων καθ' ἣν στιγμὴν προσεβλήθη ὁ ἵππος του παρὰ τοῦ λέοντος· ἐστράφη ὅμως παραχρῆμα καὶ πυροβολήσας ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἐφόνευσε τὸ θηρίον. Ἄλλοτε πάλιν, εἷς ἐκ τῶν ἵππων τοῦ αὐτοῦ περιηγητοῦ, φυγὼν ἐκ τοῦ ἱπποστασίου, ἐκρατήθη τρέχων, περιπλακέντος τοῦ χαλινοῦ του εἰς κορμόν τινα δενδρου. Μετὰ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας ὁ ἵππεὺς ἀνευρέθη εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἀβλαβής. Περὶ αὐτὸν, καὶ εἰς σημαντικὴν περιφερείας ἔκτασιν, ἐφαίνοντο ἴχνη πλείστων λεόντων· οὗτοι, προφανῶς δὲν ἐτόλμησαν νὰ προσβάλωσι τὸ ζῶον ἐκ τοῦ φόβου μὴ τοῦτο ἦν ἐπίτηδες δεδεμένον ἐκεῖσε ὅπως σύρῃ αὐτοὺς εἰς παγίδα. Τρεῖς λέοντες ἐπλησίασαν νύκτα τινὰ ἀρνίον δεδεμένον ὡσαύτως εἰς δένδρον καὶ βόας ἐζευγμένους εἰς ἅμαξαν· ἔβαλον φρικώδεις ὠρυγάς, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐγγίσωσι τὴν πρόσφορον ἐκείνην λείαν ὑποπτευόμενοι ἔνεδράν τινα.

Ἄλλοτε πάλιν, ἐν Μασχόῃ, εἷς ἐξ ἡμῶν ἐκοιμᾶτο βαθέως ὄπισθέν τινος λόχμης καὶ ἐν μέσῳ δύο ἰθαγενῶν· οὗτοι, καταβεβλημένοι ὑπὸ καμάτου, εἶχον παραμελήσει τὴν πρὸ τῶν ποδῶν των ἀνημμένην πυράν· εἷς λέων ἐπλησίασε καὶ ἔβαλεν ὠρυγὰς ἀντὶ νὰ ῥιφθῇ καθ' ἑνὸς τῶν ἐγγὺς αὐτοῦ ἀνδρῶν. Τὸ μόνον ὅπερ ἀνεχαίτισε τὸ θηρίον τοῦ νὰ ἐπιπέσῃ ἐξ ὁρμεμφύτου κατὰ τῆς εὐχεροῦς ἐκείνης λείας, ὑπῆρξε βοῦς τις ὅστις ἦν προσδεδεμένος εἰς τοὺς θάμνους. Καὶ ὄντως, ἀπεσύρθη ἐπὶ ὑψώματός τινος, τριακόσια σχεδὸν μέτρα ἀπέχοντος, ὅπου καὶ ἐξηκολούθησεν ὠρυόμενον καὶ μυκώμενον μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν, ὑποφωσκούσης τῆς ἡμέρας, ἀπεσύρθη ἡ μικρὰ ὁμάς.

Ἐξ ὅσων ἰδίοις ὄμμασιν ἐπληροφορήθην, οὐδὲν ἐπεισέ με περὶ τῆς θηριωδίας καὶ τῆς τοῦ χαρακτῆρος μεγαλοπρεπείας ἃς ἀποδίδουσι γενικῶς τῷ λέοντι. Οὗτος στερεῖται παντελῶς τοῦ εὐγενοῦς ἤθους τῶν κυνῶν τῆς Νέας Γῆς καὶ τοῦ Ὄρους τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου. Δὲν δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ βεβαίως τὴν θαυμασίαν ῥώμην του, οἱ δὲ περὶ τὰς σιαγόνας, τοὺς ὤμους καὶ τοὺς πόδας του ἀπειροπληθεῖς μυῶνες αὐτοῦ, μαρτυροῦσιν ἀριδήλως περὶ τῆς τρομερᾶς ἰσχύος του· οὐχ' ἧττον, αὕτη φαίνεται ὑποδεεστέρα τῆς τοῦ ἰνδικοῦ τίγριδος. Ὁ λέων δὲν αἴρει τὸν βοῦν ὃν φονεύει, ἀλλὰ σύρει αὐτόν· τοὐλάχιστον τοῦτο πάντοτε παρετήρησα. Πηδᾷ, ἔν τισι περιστάσ-

σεσιν, ἐωὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ἵππου ἀλλ' οὐδέποτε εἶδέ τις αὐτὸν ἐπὶ τοῦ αὐχένος τῆς καμηλοπαρδάλεως. Οὐδὲ κἂν ἐπὶ τῆς ἄλκης ἀναβαίνει, ἀλλὰ τὴν ῥίπτει καταξεσχίζων αὐτὴν διὰ τῶν ὀνύχων του. Οἱ Κ. Κ. Ὄσββελ καὶ Βάρδων εἶδόν ποτε τρεῖς λέοντας προσπαθοῦντας νὰ καταρίψωσι βόνασον ὅστις καὶ ἐποίει αὐτοῖς μακρὰν ἀντίστασιν καί τοι τετραυματισμένος ἤδη θανατηφόρως ὑπὸ σφαίρας. Παραθέσωμεν τὰς γραμμὰς ἐν αἷς ὁ κ. Βάρδων ἀφηγεῖται τὸ ἐν λόγῳ ἐπεισόδιο:

« Τῇ 15 σεπτεμβρίου 1846, ὁ Ὄσββελ καὶ ἐγὼ διηρχόμεθα μετὰ μεσημβρίαν τὴν παραλίαν τοῦ Λιμπόπου, ὅτε ἱπποπόταμός τις διέβη μετὰ τάχους ἀπέναντι ἡμῶν. Ἐπέζευσα ὅπως ἀκολουθήσω αὐτὸν διὰ μέσου τῶν λοχμῶν, πάραυτα δὲ τρεῖς βόνασοι ἀνηγέρθησαν εἰς τὴν προσέγγισίν μου, προυχώρησάν τινα βήματα καὶ εἶτα ἐστάθησαν. Ὁ ἐγγύτερον ἐμοῦ εὑρισκόμενος ἐστράφη ὅπως μὲ παρατηρήσῃ. Ἐξέπεμψα αὐτῷ σφαῖραν δύο οὐγγιῶν εἰς τὴν ὠμοπλάτην, παραχρῆμα δὲ καὶ οἱ τρεῖς βόνασοι ἐτράπησαν εἰς φυγήν. Τοὺς ἠκολουθήσαμεν ἅμα ὡς ἐπκήρωσα ἐκ νέου τὸ πυροβόλον μου, καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐπανείδομεν ἐκεῖνον ὃν εἶχον πληγώσει καὶ ὅστις ἐπέσπευδεν ὁλονὲν τὴν φυγήν του, τρεῖς λέοντες ἐρρίφθησαν καὶ προσέβαλον τὸ ἀτυχὲς ζῶον, ὅπερ ἔβαλε μανιώδη μυκηθμὸν καὶ ἐζηκολούθησεν ἐπί τινας στιγμὰς τρέχον καὶ ἀνθιστάμενον κατὰ τῶν ἐφορμώντων. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἐστάθη, οἱ δὲ πόδες του ἐκάμφθησαν. Ἡ πάλη προσέφερεν ἡμῖν τότε θέαμα λαμπρότατον. Οἱ τρεῖς λέοντες, ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν στηριζόμενοι, ἐξέσχιζον τὸν βόνασον διὰ τῶν ὀδόντων καὶ τῶν ὀνύχων των. Ἐπλησιάσαμεν ἕρποντες καὶ ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τριάκοντα, ὡς ἔγγιστα, βημάτων ἀπόστασιν, ἀνηγέρθημεν ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ ἐπυροβολήσαμεν κατὰ τῶν λεόντων. Εἷς ἐξ αὐτῶν μόλις ἔσχε τὸν καιρὸν νὰ στραφῇ καὶ ἁρπάσῃ διὰ τῶν ὀδόντων παρακείμενόν τινα θάμνον, παραχρῆμα δ' ἔπεσε νεκρὸς τὸν θάμνον ἔχων ἐν τῷ στόματι· ὁ ἕτερος ἐτράπη εἰς ἄμεσον φυγήν, ὁ δὲ τρίτος ἠτένισεν ἡμᾶς ἀπαθῶς, ἀνήγειρε τὸ πτῶμα τοῦ βονάσου καὶ ἤρξατο καταξεσχίζων αὐτὸ μανιωδῶς. Ἀπεμακρύνθημεν ὅπως γεμίσωμεν ἐκ νέου τὰ ὅπλα μας, εἶτα δὲ ἐπαναστρέψαντες ἐπυροβολήσαμεν καὶ αὖθις κατὰ τοῦ ἐναπομείναντος λέοντος. Οὗτος ἐτράπη τότε εἰς φυγήν, ἀλλὰ σφαῖρά τις ἥτις εἶχε διατρυπήσει τὴν ὠμοπλάτην του ἠνάγκασεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον νὰ σταθῇ. Καταδιωχθεὶς καὶ αὖθις, ἐφονεύθη ἐπὶ τέλους ἀφοῦ πολλάκις εἰς τὸ διάστημα τοῦτο ἐστράφη καθ' ἡμῶν. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὸ ἐπεισόδιον ἐκεῖνο τὸ ὑπερμέτρως συγκινῆσαν καὶ διερεθίσαν ἡμᾶς.»

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΕΥΛΛΛΙΑ ΠΟΝΤΟΥΛ.

—

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ.

—

(συνέχεια ἴδε φύλλ ΣΤ'.)

—

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ, ΛΑΒΙΝΙΑΝ

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ
(τιθεμένη πρὸ τῆς θύρας)

Μίαν στιγμήν!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Τί ἀγαπᾶτε;

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Εἶμαι ἡ κυρία Δουπλεσσῆ.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ
(ὀπισθοχωρῶν ἔντρομος)

Ἡ κυρία Δουπλεσσῆ!

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Ναί, εἶμαι ἡ κυρία Δουπλεσσῆ!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ἀδύνατον!

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Πῶς, ἀδύνατον;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ἄλλως τε ἕνα; μόνον δὲν ἔχει μαῦρα μ'ἄτια ... καὶ διότι τάχα ὀνομάζεται...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ.

Κυρία Δουπλεσσῆ, ὅλη κ' ὅλη!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Χήρα Δουπλεσσῆ ἐκ Μονβελλιάρδους·

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Ἐκ Μονβελλιάρδου.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Σύζυγος τοῦ ἱππότου;...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Δουπλεσσῆ...

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Καὶ μήτηρ τῆς Κορνηλίας;

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Ἰδοὺ τέλος πάντων ἄνθρωπος μὲ τὰ σωστά του.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ
(κατ' ἰδίαν)

Ἡ πενθερὰ!... ὁποῖος ἀπροσδόκητος διάβολος!... Νομίζω ὅτι θὰ λειποθυμήσω... ἂς τὸ στρίβω...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Μίαν στιγμήν! Ἄ τώρα πλέον δὲν μοῦ ξεφεύγεις... Φωνάζω ἀπὸ τὰ παράθυρα!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ
(κατ' ἰδίαν)

Εἶναι ἱκανὴ νὰ φωνάξῃ καὶ ἀπὸ τῆς στέγης... Ἂς κερδήσωμεν τουλάχιστον εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, δηλαδὴ τὸν ἀναγκαῖον πρὸς μετακόμισιν καιρόν...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Λοιπόν, κύριε Δουβουᾶ,

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Λοιπόν! ναί, κυρία Δουπλεσσῆ! Δὲν θέλω νὰ ὑποκριθῶ· ἀφοῦ ἅπαξ ἀπηντήθημεν ὅλα δύνανται νὰ διορθωθῶσι.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Οὐδέποτε!... νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃς, νὰ μοῦ ἁρπάσῃς τὴν θυγατέρα μου!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Τί τὰ θέλετε! αἱ περιστάσεις... ἡ ἀπομάκρυνσις...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Καὶ νὰ συλλογίζωμαι ὅτι ἡ κόρη μου δὲν μοὶ ἔγραψε ποτέ!... οὔτε μίαν γραμμήν!

ΛΑΒΙΝΙΥΝ

Διότι ἴσως νομίζει ὅτι δὲν ἐμάθατε...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Μήπως ὁ διδάσκαλος δὲν ἦτο ἐκεῖ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ἀλλ' ἴσως... διότι ὁ διδάσκαλος δὲν εἶχε διδάξει οὐδ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν... ἀλλ' ἂς μὴ ὁμιλῶμεν περὶ ὅλων αὐτῶν... Θὰ ἴδητε τὴν θυγατέρα σας, κυρία Δουπλεσσῆ...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Ἀληθῶς!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Θὰ τὴν ἰδῆτε, θὰ τὴν ἐναγκαλισθῆτε μετ' ὀλίγον.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Ἀληθῶς, ἀληθῶς ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Καὶ θὰ φροντίζῃ πολὺ περὶ ὑμῶν· καὶ δὲν θὰ σᾶς λείψῃ πλέον τίποτε.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ
(ζωηρῶς)

Ἄ! δὲν εἶναι δι' αὐτό!... θέλω νὰ τὴν ἰδῶ! .. θέλω νὰ τὴν ἀσπασθῶ... διότι ἐδῶ δὲν ἔχω ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἀπολέσητε τὴν καλὴν αὐτὴν θέσιν διά τινος ἀκριτομυθίας.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Δὲν θέλεις τάχα νὰ εἴπω ὅτι εἶσαι γαμβρός μου; Ἀπαρνεῖσαι τὴν πενθεράν σου ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Διὰ σήμερον μόνον. Θὰ σᾶς ἐξηγήσω ὅλα αὐτά. Βλέπετε ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶμαι ἠναγκασμένος νὰ παρευρεθῶ εἰς τὴν συναναστροφήν. ἀλλ' ἀπόψε, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, θὰ τὰ ὁμιλήσωμεν.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣ.

Θὰ ἐπανίδω ἐντὸς ὀλίγου τὴν θυγατέρα μου ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ναί, ναί... ἄφετέ με.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Καὶ δὲν θὰ τὴν κρύψετε εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ ἐμέ;...

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ὄχι, ὄχι... ἀπόψε λοιπὸν θὰ ἴδωμεν ἀλλήλους... ἄφετέ με τώρα.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Καλά, καλά!... (χωρεῖ ὅπως ἐξέλθῃ)

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ἐντὸς ὀλίγου.

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ
(στρεφομένη)

Ἄ! εἰπέ μου ἐν τούτοις... ὁ γάμος σας ὑπῆρξε καρποφόρος ; ἔχετε τέκνα ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ναί, ναί... ἓν ὡραῖον τέκνον... θὰ τὸ ἰδῆτε!...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ
(ἐμποδίζουσα αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ)

Μίαν λέξιν ἀκόμη... εἶναι κόρη ἢ ἀγοράκι

ΛΑΒΙΝΙΑΝ
(προσπαθῶν νὰ διεκφύγῃ)

Ἀγοράκι!

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Εἶμαι λοιπὸν γιαγιά ;

ΛΑΒΙΝΙΑΝ
(φεύγων)

Πιθανόν... ὑγιαίνετε...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ
(τρέχουσα κατόπιν αὐτοῦ)

Ἄ! ἐλησμόνησα νὰ τὸν ἐρωτήσω ἐὰν μου ὁμοιάζει. Ἄκουσε! ἄκουσε (ἐξέρχεται)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Λοιπόν, κύριε Γαζερῶτε, ἂς ἴδωμεν τί σπουδαῖον ἔχετε νὰ μοὶ διακοινώσητε καὶ μὲ ἐφέρατε ἐνταῦθα, μακρὰν τῶν ἄλλων;

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Θέλω νὰ σᾶς δείξω μίαν ἐπιστολὴν ἣν πρὸ ὀλίγου ἔλαβον.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Εἶναι λοιπὸν ὑπόθεσις ἐπείγουσα;

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Κρίνατε ὁ ἴδιος!(ἀνοίγων ἐπιστολὴν ἣν καὶ ἀναγινώσκει μυστηριωδῶς πως) « Ἔγινε τέλος «πάντων γνωστὸν ποία εἶναι ἡ μετὰ τοῦ κυ«ρίου Τορσῆ κατοικοῦσα γυνὴ καὶ τὸ μυστικὸν αὐ«τὸ ἐπιθυμεῖ ὁ γράφων νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν «κύριον Γαζερῶτον» Ἔ! τί λέγετε περὶ τούτων, μαρκήσιε ;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Παράδοξον, τῷ ὄντι.

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Δὲν εἶναι αὐτὸ μόνον· ἀκούσατε. (ἀναγινώσκει) «Ὁ κύριος Γαζερῶτος δικαιοῦται νὰ μάθῃ τὸ ἐν λόγῳ μυστικὸν καθὸ φίλος τῆς κυρίας Δὲ Σανζιρὼν ἣν ἡ ἀποκάλυψις αὐτὴ ἐνδιαφέρει σπουδαίως... »

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(λαμβάνων τὴν ἐπιστολὴν

Τὴν σύζυγόν μου! ἐνδιαφέρει τὴν σύζυγόν μου!

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Ἡ ἐπιστολὴ τὸ λέγει!... δὲν τὸ λέγω ἐγώ.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Καὶ ποῖος σᾶς ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ;

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Εἷς ἐκ τῶν ἀνθρώπων σας. Ἀλλ' ἰδῆτε καὶ τὸ ὑστερόγραφον! (ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγινώσκει)« Εἶναι πρὸ πάντων ἀνάγκη νὰ λάβῃ « ὁ κύριος Γαζερῶτος προφορικάς τινας ἐξηγήσεις « παρὰ τοῦ κομιστοῦ, ἃς ὀφείλει ν' ἀνακοινώσῃ « τῇ κυρίᾳ Δὲ Σανζιρών, καὶ τὰς ὁποίας δὲν δύ«ναμαι νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὸν χάρτην»

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Καὶ τί ἀπηντήσατε ;

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Τίποτε ἀκόμη· ὁ ὑπηρέτης σας περιμένει τὴν ἀπάντησιν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῇ ἐπιστολῇ γίνεται λόγος περὶ ἐξηγήσεων ἃς ὠφείλω ν' ἀνακοινώσω ὑμῖν μετὰ ταῦτα, προτιμῶ νὰ πράξω τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Πῶς! χωρὶς ἀκόμη νὰ λάβητε αὐτὰς ὑμεῖς ;

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Ἀκούσατε, κύριε Δὲ Σανζιρών, σᾶς ἀγαπῶ, ὁ δὲ κύριος πατήρ σας μὲ ἐτίμα διὰ τῆς πρός με ὑπολήψεώς του· ἐὰν καλῶς παρετήρησα, ἐὰν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ κυρία Δὲ Σανζιρὼν δὲν εἶναι εὐτυχής...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Κύριε Γαζερῶτε!

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Σφάλλω... Καὶ ὡς ἐκ τούτου, μὴ ἐπιθυμῶν ν' ἀναμιχθῶ εἰς πάντα ταῦτα, σᾶς δίδω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Πρόκειται, νομίζω, περὶ ὑποθέσεως γυναικῶν, καί...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Τότε σᾶς παρακαλῶ νὰ μείνητε, καὶ θὰ πεισθῆτε ἰδίοις ὄμμασι πόσον αἱ ὑπόνοιαί σας εἰσὶν ἄδικοι.

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Τὸ πιστεύω· ἀλλὰ, ὁπωσδήποτε... ἀφοῦ θὰ ἐχρησίμευον ἁπλῶς ὡς μεσάζων εἰς τὰς ἀποκαλύψεις, ἃς ἡ ἐπιστολὴ ἀγγέλλει, προτιμῶ νὰ ἀγνοῶ αὐτάς.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἔστω! (κρούων κωδωνίσκον) Εἰσάξατε τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἔφερε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην.

ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ

Σᾶς ἀφίνω.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἐπιστρέψατε λοιπὸν παρὰ τοῖς κυρίοις καὶ δικαιολογήσατε τὴν ἀπουσίαν μου, σᾶς παρακαλῶ. ὑγιαίνοιτε.. (κατ' ἰδίαν) Ναὶ, τοῦτο εἶναι παράδοξον καὶ ὁπωσδήποτε προτιμῶ νὰ ἦμαι μόνος εἰς τὴν ἐκμυστήρευσιν ταύτην, εἰς ἣν ἀναμιγνύεται τὸ ὄνομα τῆς κυρίας Δὲ Σανζιρών.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Εἰσέλθετε, κύριε, (ὁ ὑπηρέτης ἐξέρχεται).

—

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕΝΝΕΒΙΑ

ΔΕΝΝΕΒΙΑ
(κατ' ἰδίαν)

Ὁ μαρκήσιος!... ἤμην βέβαιος περὶ τούτου!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(παρατηρῶν αὐτὸν ἐκστατικῶς μακρόθεν)

Μοὶ φαίνεται ὅτι γνωρίζω αὐτὸ τὸ πρόσωπον (πρὸς τὸν Δενεβίλ) Πλησιάσατε, κύριε... φαίνεσθε ἐκπλησσόμενος...

ΔΕΝΕΒΙΑ
(διακόπτων αὐτὸν)

Διότι εὑρίσκω ὑμᾶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ κυρίου Γαζερώτου; Ὄχι, κύριε μαρκήσιε· καὶ μᾶλλον εἰς ὑμᾶς ἐπεθύμουν ν' ἀποτανθῶ... Ἐν μέσῳ τῆς συναναστροφῆς σας δὲν ἐδικαιούμην ν' ἀπαιτήσω ἄμεσον συνέντευξιν, ἄλλως τε δὲ ἐφοβήθην μὴ διεγείρω ὑπονοίας· ὅθεν γράφων, ὡς ἔπραξα, πρὸς τὸν κύριον Γαζερῶτον, ἤμην σχεδὸν βέβαιος ὅτι ἤθελε δείξει ὑμῖν τὴν ἐπιστολήν μου.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἐὰν ὅμως σᾶς ὑπεδέχετο ἐκεῖνος;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Θὰ τὸν παρεκάλουν νὰ μὲ παρουσιάσῃ πρὸς ὑμᾶς.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Εἰς τὸ προκείμενον λοιπὸν, κύριε· ἤδη ἀναγνωρίζω ὑμᾶς· σήμερον τὴν πρωΐαν σᾶς εἶδον εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου Δαβινιάν.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ναὶ, κύριε μαρκήσιε.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Σᾶς ἀκούω.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἔσομαι βραχύλογος... Ἀλλὰ προκηρυμένως... γινώσκω ὅτι δύναταί τις νὰ βασισθῇ εἰς τὸν λόγον σας... ὁρκισθῆτέ μοι ὅτι ἐὰν ἡ σύμβασις, ἣν θὰ προτείνω ὑμῖν δὲν σᾶς συμφέρῃ, δὲν θὰ εἴπητε εἰς οὐδένα οὔτε λέξιν ἐξ ὅσων θὰ ἀνακοινώσω ὑμῖν.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ἔκπληκτος)

Σύμβασιν, λέγετε;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Τὸν λόγον σας, καὶ ἐξηγοῦμαι ἀμέσως.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Τὸν ἔχετε, κύριε.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Συλλογισθῆτε πρὸ πάντων ὅτι διὰ τῆς ἐκμυστηρεύσεως ταύτης ῥιψοκινδυνεύω τὴν ἐλευθερίαν μου, ἴσως τὴν ζωήν μου!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Οὐδὲν ἐννοῶ ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν μυστηριωδῶν φράσεων, κύριε. Ἐγράψατε τῷ κυρίῳ Γαζερώτῳ ὅτι τὸ ὄνομα τῆς μετὰ τοῦ κυρίου Τορσὴ κατοικούσης γυναικὸς ἐνδιαφέρει τὴν κυρίαν Δὲ Σανζιρών· ὥστε ἐνδιαφέρει καὶ ἐμὲ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ θέλω νὰ μάθω.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ
(μυστηριωδῶς)

Καὶ ἂν ἡ ἀποκάλυψις αὕτη ἀναβιβάσῃ μίαν νεαρὰν γυναῖκα εἰς τὴν λαιμητόμον;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ὀπισθοχωρῶν)

Εἰς τὴν λαιμητόμον!... Τί ἐννοεῖτε;

ΔΕΝΝΕΒΑΑ

Καὶ ὅμως, κύριε μαρκήσιε τοιαύτη θὰ ἦτο ἡ συνέπεια τῆς ἐλαχίστης ἀκριτομυθίας.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Καὶ διατείνεσθε, κύριε, ὅτι τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτῆς ἐνδιαφέρει τὴν κυρίαν Δὲ Σανζιρών;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ὅτι ἐνδιαφέρει πρὸ πάντων τὴν δεσποινίδα Δὲ Πρεβίζ!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ἔντρομος)

Τὴν δεσποινίδα Δὲ Πρεβίζ!... ὦ θεέ μου!... μὴ τυχὸν εἶναι ἡ ἀθλία... ἀλλ' ὄχι! ὄχι!... ἐκείνη ἀπέθανε...

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Κύριε μαρκήσιε, μοὶ κάμνετε τὴν χάριν νὰ μοῦ ἀκροασθῆτε ὀλίγον χωρὶς νὰ μὲ διακόψητε;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Λέγετε κύριε· (κατ' ἰδίαν μετὰ λύπης) Ὦ! ὄχι, ὄχι... εἶναι ἀδύνατον... ἀπέθανε!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἐν πρώτοις, ὅπως ἀνακοινώσω ὑμῖν τὸ μυστικόν μου ζητῶ ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ὀργίλως)

Κύριε! τολμᾶτε;...

ΔΕΝΝΕΒΙΑ
(ἀπαθῶς)

Ἔστω! δὲν ζητῶ τίποτε... ἀλλὰ καὶ δὲν λέγω τίποτε.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(κατ' ἰδίαν)

— Ὦ! ἡ ἀποκάλυψις αὕτη σχετίζεται βεβαίως μὲ τὸ κακούργημα ἐκεῖνο! (γεγονυῖα τῇ φωνῇ) καὶ τί ἔχετε νὰ μοὶ προσφέρητε ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τούτου;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἐτήσιον εἰσόδημα ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων, κύριε μαρκήσιε... Βλέπετε, τὸ μυστικόν μου ἀξίζει περισσότερον, ἀλλὰ τέλος πάντων ὥρισα τὴν τιμήν.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Θὰ ἐξηγηθῆτε;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ
(μυστηριωδῶς)

Ἡ διαθήκη τῆς κυρίας Δὲ Σανβιρὰν ὑπάρχει.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ἔκπληκτος)

Ἡ διαθήκη!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Γνωρίζω ποῦ θὰ τὴν εὕρω.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Λοιπὸν δὲν ἐξηφάνισεν αὐτὴν ἡ ἀθλία ἥτις ἐφόνευσε τὴν κυρίαν Δὲ Σουβιράν;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἡ δυστυχὴς Εὐλαλία Ποντουᾶ εἶναι τόσον ἀθῶα εἰς τὸν θάνατον ἐκεῖνον ὅσον καὶ ὑμεῖς.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἀθῶα εἶναι;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἀθῶα, εἰμὶ βέβαιος

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ἐξαπτόμενος)

Ἡ Εὐλαλία!... Ἆ! ἀποδειξόν μοι τὸ τοιοῦτον, ἀποδειξον μοί το καὶ σὲ καθιστῶ πλούσιον!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Δέχομαι· καθόσον ἴσως ὀφείλω νὰ εἴπω πολλὰ εἰς τὴν κόρην αὐτὴν ὅπως δυνηθῇ ν' ἀποδείξῃ ἡ ἰδία τὴν ἀθωότητά της.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Νὰ τὴν ἀποδείξῃ ἡ ἰδία!... Τί λέγεις, ὦ ἄνθρωπε;.. Λοιπὸν ζῇ! ἡ Εὐλαλία ζῇ!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Πῶς, κύριε μαρκήσιε, δὲν ἐμαντεύσατε ἀκόμη;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ὅτι ἡ γυνὴ ἥτις εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Τορσῆ...

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Εἶναι ἡ Εὐλαλία Ποντουᾶ.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἡ Εὐλαλία!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Αὐτὴ ἡ Εὐλαλία!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ
(ζωηρῶς κατ' ἰδίαν)

Ἆ! ἔπρεπε νὰ τὴν ἀναγνωρίσω ἐκ τῆς ὡραιότητος· ναί, ἡ εἰκὼν ἐκείνη ἥτις μὲ ἐξέπληξε σήμερον τὴν πρωΐαν, εἶχε τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὸ βλέμμα, τὴν γαλήνην, τὸ εὐρὺ μέτωπον τοῦ πατρός μου... (πρὸς τὸν Δεννεβίλ) καὶ εἶσαι βέβαιος... ὄχι ὅτι εἶναι ἀθῶα, διότι ἤδη δὲν ἀμφιβάλλω πλέον ἐγὼ περὶ τοῦ τοιούτου!... ἀλλ' εἶσαι βέβαιος ὅτι δύνασαι νὰ τὸ ἀποδείξῃς;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Δὲν λέγω τοῦτο, κύριε μαρκήσιε, δὲν τὸ βεβαιῶ ἀλλ' ἐλπίζω. Καὶ πρῶτον ἔχομεν ἀνάγκην τῆς διαθήκης.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Δὲν τὴν ἔχεις, σύ;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Θὰ τὴν ἀποκτήσωμεν διὰ χρημάτων... Ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ προλάβωμεν μεγαλείτερόν τινα κίνδυνον καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμεν, διότι τρέμω διὰ τὰ σχέδια τοῦ Παύλου Βερμόν.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Τὰ σχέδια τοῦ Παύλου Βερμόν;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ὠρκίσθη ὅτι θὰ εἰσχωρήσῃ παρὰ τῇ κυρίᾳ Τορσῆ... καὶ ἂν ἀνακαλύψῃ ὅτι ἡ Ἀντωνία δὲν εἶναι ἢ αὐτὴ ἡ Εὐλαλία...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἀλλὰ δὲν τὴν γνωρίζει.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Καθὼς καὶ ἐκείνη δὲν τὸν γνωρίζει, τὸ εἰξεύρω· ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὗτος κέκτηται ὁρμέμφυτόν τινα πρὸς τὸ κακὸν ὁρμὴν ἥτις ὠθεῖ αὐτὸν ἐκεῖ ὅπου μέλλει νὰ εὕρῃ τὸ τελευταῖόν του θῦμα.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ὁποῖα λοιπὸν εἰσὶ τὰ πρῶτά του θύματα!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἡ κυρία Δὲ Σουβιράν... ὁ Ποντουᾶ, ὃν ὤθησεν εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ ἐγώ, ὃν κατέστησε συνένοχόν του...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Καὶ δὲν φοβεῖσθε...

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἀρκοῦμαι νὰ σᾶς εἴπω ὅτι ἠθέτησε τὸν πρὸς ἐμὲ λόγον του.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Σώσατε τὴν Εὐλαλίαν καὶ θέλω τηρήσει τὸν ἰδικόν μου.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Καὶ μοὶ ὁρκίζεσθε ὅτι ἀφοῦ μοὶ ἐγχειρίσετε τὰς ἑκατὸν χιλιάδας φράγκων εἰς ἀντάλλαγμα τῆς διαθήκης, θὰ ἔχω ἀκόμη εἰς τὴν διαθεσίν μου τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας ὅπως ἐγκαταλείψω τὴν Γαλλίαν ἐὰν ἡ ὑπόθεσις καταδιωχθῇ δικαστικῶς;

ΤΟΡΣΗ
(ἐμφανιζόμενος)

Ἰδοὺ αὐτός.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι... Ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε θὰ σὲ ἐπανίδω;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Πρέπει νὰ τελειώσωμεν ἀμέσως! πρέπει νὰ μὲ ἀκολουθήσητε καὶ νὰ μὴ λησμονήσητε πρὸ πάντων ὅτι ὁ Παῦλος Βερμὸν εἶναι ἴσως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τορσῆ!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Σὲ ἀκολουθῶ.

—

ΣΚΗΝΗ ΙΒ'.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕΝΝΕΒΙΑ ΤΟΡΣΗ.

ΤΟΡΣΗ

Συγγνώμην..

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ἆ σὺ εἶσαι Ἐμμανουήλ;

ΤΟΡΣΗ

Ὅστις καὶ σᾶς ζητῶ μίαν στιγμὴν ἐξηγήσεως.

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Περὶ τίνος;

ΤΟΡΣΗ

Μία μόνη λέξις θέλει σᾶς πληροφορήσει... Τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἥτις κατοικεῖ μετ' ἐμοῦ... τὴν γυναῖκα τῆς ὁποίας σᾶς ἔδειξα τὴν εἰκόνα... τὴν γνωρίζετε;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ναί, τὴν γνωρίζω.

ΤΟΡΣΗ

Τὸ ὁμολογεῖτε;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Αἴ! σὲ μαντεύω... καὶ αἱ ὑπόνοιαί σου εἶναι ὕβρεις πρὸς ἐμέ... καὶ πρὸς ἐκείνην... ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν σώσωμεν... Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ἴσως ὁ Παῦλος Βερμόν...

ΤΟΡΣΗ.

Ὁ Παῦλος Βερμόν;...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ὁ Παῦλος Βερμὸν εὑρίσκεται ἴσως παρ' αὐτῇ...

ΤΟΡΣΗ

Ὁ Παῦλος Βερμὸν εἰς τὸν οἶκόν μου!

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Ὕπαγε, τρέξε ὅπως σώσῃς τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην... Λύτρωσον τὴν Ἀντωνίαν σου ἀπὸ τῶν ὕβρεων ἑνὸς ἀθλίου...

ΤΟΡΣΗ

Ὁ Παῦλος Βερμὸν!... Ἀ! εὐχαριστῶ... εὐχαριστῶ... καὶ δυστυχία εἰς αὐτὸν ἐὰν εἶναι ἀληθὲς! (ἐξέρχεται)

—

ΣΚΗΝΗ ΙΓ'.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ, ΗΚΟΜΗΣΣΑ, ΚΑΜΙΛΛΗ, ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ, ΤΟΡΣΗ, Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ, ΓΑΖΕΡΩΤΟΣ, ΔΕΝΝΕΒΙΑ.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ.
(πρὸς τὸν μαρκήσιον)

Ἡ ὥρα παρέρχεται ἔλθετε!

ΚΑΜΙΛΛΗ
(προς τὸν μαρκήσιον)

Πρέπει νὰ ἐρχώμεθα νὰ σᾶς ζητῶμεν ἕως ἐδῶ κύριε; .. Οἱ προσκεκλημένοι μας σᾶς περιμένουσι...

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Συγγνώμην .. ἀπροσδόκητός τις ὑπόθεσις .. ἓν δυστύχημα...

Η ΚΟΜΗΣΣΑ

Τί σημαίνει τοῦτο;

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ

Συγγνώμην... συγγνώμην, Καμίλλη, λυποῦμαι μεγάλως... ἀλλὰ εἶναι ἀνάγκη... (πρὸς τὸν Δεννεβίλ) ἄγωμεν, κύριε (ἐξέρχονται ἀμφότεροι)

ΚΑΜΙΛΛΗ

Ἀ μῆτέρ μου, μῆτέρ μου! μὲ ἠπάτα!

ΛΑΒΙΝΙΑΝ.

Ἔχω ὄρεξιν νὰ τὸ στρίβω...

ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΠΛΕΣΣΗ

Μίαν στιγμὴν...

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Τὰ ἐμπλέξαμεν πάλιν....

(ἀκολουθεῖ)

ΤΟ ΚΑΤΑΦΙΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΠΙΚΟΥ ΣΑΝΔΑΛΙΟΥ.

Περὶ τοῦ πάπα Λέοντος τοῦ μεγάλου, τοῦ πρώτου εἰσαγαγόντος τὴν βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν αὐλὴν, Θεόφιλος ὁ Ῥαϊνάλδος, οἱ Βολλανδισταὶ καὶ ἄλλοι τῆς ῥωμανοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἱστοριογράφοι διηγοῦνται ῥωμαντικόν τι καὶ ὅλως φαντασιῶδες παραμύθιον ὅπως ἑρμηνεύσωσι τὴν ἀρχὴν τῆς τελετῆς τοῦ καταφιλήματος τοῦ παπικοῦ σανδαλίου. Ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα Λέων ὁ πάπας, μετὰ τὴν Θείαν μυσταγωγίαν, ἐπέτρεψεν εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν πιστῶν νὰ ἀσπασθῶσι κατὰ τὸ εἰωθὸς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. Μεταξὺ τῶν μακαριστῶν ἦτο καὶ γυνὴ ἰσοφαρίζουσα, τὸ δὴ λεγόμενον, τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ κατὰ τὴν καλλονὴν ἧς τὸ φίλημα εἰσήνεγκε τὸν ἅγιον ἄνδρα εἰς μέγιστον πειρασμόν. Μνησθεὶς τῶν λόγων τοῦ Σωτῆρος « καὶ εἰ ἡ δεξιάσου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόλυται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ», ἐξέλαβε κυριολεκτικῶς τὸ χωρίον τοῦτο καὶ ἀπέκοψε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. Πένθος καὶ ἀδημονία κατέλαβον ἀμέσως τοὺς πιστοὺς καθ' ὅσον ὁ ἠκρωτηριασμένος πάπας οὔτε νὰ λειτουργήσῃ ἠδύνατο πλέον οὔτε νὰ τοῖς χαρίσῃ τὴν εὐλογίαν. Συντριβεὶς λοιπὸν τὴν καρδίαν ὑπὸ τῆς οἰμωγῆς αὐτῶν, ἐδεήθη ὁ Λέων τοῦ Θεοῦ νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὸ ἀποκοπὲν μέλος, καὶ παραχρῆμα ἡ δεξιὰ προσεφύη εἰς τὸν κορμόν. Ἵνα δὲ μὴ περιέλθῃ αὖθις εἰς τὸν αὐτὸν πειρασμόν, διέταξεν ὁ πάπας νὰ τῷ κατασπάζωνται οἱ εὐλαβεῖς τὸν πόδα ἀντὶ τῆς χειρός.

Παραλείποντες τὰ παραμύθια τῶν παπιστῶν, ὀφείλομεν νὰ ζητήσωμεν ἄλλοθί που τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλλοκότου συνηθείας. Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν ἐξωτερικῶν τελετῶν ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ παρελήφθησαν ἐκ τῆς προγενεστέρας πολυθείας τῶν ἐθνικῶν· οἱ καθολικοὶ ὅμως ἱστοριογράφοι, φιλοτιμούμενοι ν' ἀποδείξωσι τὴν θείαν ἀρχὴν καὶ τῶν ἐλαχίστων ἱεροτελεστιῶν, ἐξαλείφουσι κατὰ τὸ δυνατὸν, ῥινίζουσιν ἢ παραποιοῦσι τὴν ὁπουδήποθι σωζομένην εἰσέτι σφραγῖδα τῆς ἀρχαιοτάτης λατρείας. Εἰς τὸν διάδοχον τοῦ Πέτρου καὶ τὸν ἐπὶ γῆς τοποτηρητὴν τοῦ Θεοῦ οὐδεμίαν θὰ περιεποίει τιμὴν ἡ διάδοσις τῆς ἀληθινῆς ἱστορίας ὅτι δηλαδὴ τὸ καταφίλημα τοῦ σανδαλίου ἦτο παλαιὸν ἔθιμον τῆς Ἀνατολῆς, εἰσήχθη δὲ εἰς τὴν Δύσιν καὶ πρῶτον εἰς τὴν Ῥώμην, ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπομόρφου τέρατος Γαΐου Καίσαρος Καλιγόλα. Ἀλλὰ μήπως ἡ Παπωσύνη, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις μάλιστα, δὲν ἀπεμιμήθη τὸν θηριώδη αὐτοκράτορα εἰς ἄλλα πολλὰ καὶ δὴ καὶ χείρονα τοῦ καταφιλήματος τῶν σανδαλίων; «Καθ' ὃν τρόπον (εἶπέ ποτε ὁ Καλιγόλας) οἱ πρόβατα καὶ βόας ποιμαίνοντες, οὔτε πρόβατα αὐτοὶ εἶναι οὔτε βόες, ἀλλ' ὄντα φύσεως ὑπερτέρας, οὕτω καὶ οἱ ἄρχοντες ἀνθρώπων δὲν εἶναι ἄνθρωποι ἀλλὰ Θεοί!»

Ὁπόταν δὲ ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ μὲν Καλιγόλας παρέθηκεν εἰς τὸν ἀγαπητὸν ἵππον του χρυσῷ πεπασμένας κριθὰς, ἡ δὲ δουλόφρων καὶ παντάπασιν ἐξηχρειωμένη ῥωμαϊκὴ Σύγκλητος ἔστησεν εἰς τιμὴν τοῦ ἵππου ἐκείνου κολοσσιαῖον ἄγαλμα, τί παράδοξον ἐὰν ὁ Καλιγόλας ἐνομοθέτησε νὰ καταφιλῶσιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σανδάλιά του; Ἐν τούτοις οἱ παπισταὶ ἐξύφαναν τὸν προμνημονευθέντα μῦθον ἵνα μὴ φανῇ ὁ Ἅγ. Πατὴρ μιμητὴς μονάρχου, οὗ τινος ὁ βίος ὅλος εἶναι αἰώνιον αἶσχος τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ὅστις τὸν προκάτοχόν του Τιβέριον ἀσθενοῦντα ἔπνιξεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἐπισωρεύσας εἰς τὴν κεφαλήν του πολλὰ στρώματα καὶ προσκεφάλαια. Τὴν δουλικὴν ταύτην συνήθειαν ἣν παρημέλησαν οἱ τοῦ Καλιγόλα διάδοχοι, πάλιν ἀνεκαίνισεν ὁ ἐμμανὴς καὶ πεφυσιωμένος νεανίας Ἡλιογάβαλος, ὁ μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διαδήματος συνδυάσας καὶ τὸ διάδημα τοῦ ἀρχιερέως τοῦ Ἡλίου. Πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ τοιούτου ἐξαμβλώματος τῆς ἠθικῆς φύσεως ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐθυσίαζεν ἀνθρώπους εἰς τὰ εἴδωλα, προεμαντεύετο τὸ μέλλον ἐξετάζων τὰ ἐντόσθια τῶν ὑπ' αὐτοῦ φονευομένων παιδίων, περιεπάτει ἐν τῷ παλατίῳ του ἐπὶ πυκνῆς κόνεως χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ ἀπέδειξεν ὕπατον τὸν ἀγαπητὸν ἵππον του.

Δολοφονηθέντος τοῦ Ἡλιογαβάλου, πάλιν παρημελήθη τὸ καταφίλημα τοῦ σανδαλίου, οἱ πρῶτοι δὲ χριστιανοὶ αὐτοκράτορες ἔδοσαν ἄδειαν νὰ γίνηται ἁπλῆ τῆς φράσεως χρῆσις ἐν ταῖς ἐγγράφοις, ἱκεσίαις καὶ ἀναφοραῖς. Ὁ Ἐπίσκοπος Τύρου Φώτιος λ. χ. περαίνει τὴν πρὸς τὸν αὐτοκάτορα ἱκεσίαν του λέγων «Δέομαί σου τὴν χάριν ταύτην γονυπετῶν πρὸ τῶν ἁγίων ποδῶν σου». Ὁ ἐπίσκοπος Ἐρέσου Βασσάνιος (;) γράφει» πίπτω πρὸ τῶν ποδῶν σου», ὁ δὲ Νικομηδείας Εὐνόμιος « κλίνω τὸν αὐχένα πρὸ τῶν ἰχνῶν τῆς σῆς δυνάμεως » καὶ « ἦλθον ἵνα προσπέσω πρὸ τῶν ἰχνῶν τῆς σῆς εὐσπλαγχνίας».

Ὁ ἱστοριογράφος Προκόπιος, ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συμμετασχὼν τῶν ἐν Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Ἰταλίᾳ πολέμων, ἀναγορευθεὶς δὲ τῷ 542 ἔπαρχος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀκριβῶς μελετήσας τὴν ἄσωτον καὶ ἀκόλαστον αὐλὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνου, διηγεῖται ἐν τῇ «μυστικῇ ἱστορίᾳ» (Ἀνεκδότῳ) ὅτι ἐκ τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων πρῶτος ὁ Ἰουστινιανὸς, τῇ προτροπῇ τῆς δοξομανοῦς συζύγου του Θεοδώρας, ἐξέδωκεν αὐστηρὰν ἐπιταγὴν καθ' ἣν ὤφειλον ἅπαντες νὰ κατασπάζωνται τοὺς πόδας ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς αὐτοκρατείρας». Ἐπίσκοποι λοιπὸν καὶ Γερουσιασταὶ ἠναγκάσθησαν νὰ φιλῶσι τὸ σανδάλιον τῆς πρώην ἑταίρας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τοῦ ἐπονειδίστου τούτου φόρου οὐδ' οἱ Πάπαι ἦσαν ἀπηλλαγμένοι.

Ὁ Ἱεράρχης τῆς μεγάλης Συρίας, προσαγορεύων ποτὲ τὸν Ἰουστινιανὸν, εἶπεν αὐτῷ· « ἐτιμήσατε τὸν Πάπαν ἀξιώσαντες αὐτὸν φιλοφρονεστάτης συνεντεύξεως καὶ τῆς χάριτος νὰ κατασπασθῇ τοὺς πόδας ὑμῶν». Ὁ πάπας Γρηγόριος ὁ μέγας, ἐκ τοῦ ἀρχαίου ῥωμαϊκοῦ γένους τῶν Ἀνικιέρων, ἀνὴρ θρησκευτικώτατος

καὶ δραστήριος, ὅστις ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν «δοῦλον τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ» ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ἰατρὸν τοῦ αὐτοκράτορος Μαυρικίου Θεόδωρον ἔλεγε «δὲν ἀρκεῖ ἡ γλῶσσά μου νὰ διηγηθῇ ὅσας ἔλαβον χάριτας παρὰ Θεοῦ καὶ τοῦ κραταιοτάτου αὐτοκράτορος· τὴν Α. Μεγ. δὲν δύναμαι ἄλλως νὰ ἀνταμείψω ἢ ἀγαπῶν αὐτὸν ἐκ καρδίας καὶ καταφιλῶν εὐλαβῶς τοὺς πόδας αὐτοῦ».

Ἐνταῦθα ὁ μέγας Γρηγόριος, ὁ διὰ παντὸς τοῦ βίου του ἐπὶ πολιτικῇ ἱκανότητι διαπρέψας, δὲν λαλεῖ μετὰ τῆς εἰλικρινείας ἐκείνης, μεθ' ἧς ἄλλοτε ἐδογμάτισεν ὅτι «μήτηρ τῆς εὐσεβείας εἶναι ἡ ἀμάθεια». Δίκαιον ἔχει ὁ θαυμάσιος ἀνὴρ ἐὰν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς εὐσεβείας ἐννοηθῇ ἡ δεισιδαιμονία, ἡ εἰδωλολατρεία, ὁ ἔκνομος καὶ παράλογος θρησκευτικὸς ζῆλος. Καὶ ἐν τῷ Συλλάβῳ Πίου τοῦ Ἐννάτου λανθάνουσιν ὁμοίως πολλαὶ νύξεις ὅτι μήτηρ τῆς λεγομένης εὐσεβείας εἶναι ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ παντελὴς ἄρνησις τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας! ἐπανερχόμενοι εἰς τὸ προκείμενον σημειοῦμεν ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα δὲν ἠσπάζοντο οἱ εὐσεβεῖς τοὺς πόδας τῶν Παπῶν ἀλλ' αὐτοὶ οἱ Αὐτοκράτορες ἐταπείνουν τοὺς Πάπας ἀναγκάζοντες αὐτοὺς εἰς τὸν ἀσπασμὸν τοῦ σανδαλίου των. Ἀποστέλλων τῷ 681 ὁ πάπας Ἀγάθων τοὺς τοποτηρητὰς αὐτοῦ εἰς τὴν ἕκτην σύνοδον, τοῖς ἐνεχείρισεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον λέγουσαν «ὡσανεὶ ἐγονυπέτουν καὶ κατεφίλουν τοὺς πόδας ὑμῶν κ.λ.»

Μόλις ὁπότε οἱ Πάπαι ἐγένοντο καὶ κοσμικοὶ ἡγεμόνες παρέλαβον σὺν πολλοῖς ἄλλοις ἐθίμοις τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν καὶ τὸ καταφίλημα τοῦ σανδαλίου. Μετὰ τὸν Ἀναστάσιον πρῶτος Εὐγένιος ὁ δεύτερος (†827) ἐνομοθέτησε νὰ καταφιλῶνται τὰ σανδάλια τῶν Παπῶν. Ὁ αὐτὸς Εὐγένιος ἐπὶ τῆς περὶ εἰκόνων ἔριδος προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ προσαγάγῃ ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀποδείξεις περὶ τῆς συγχωρηθείσης ὑπὸ τῶν Παπῶν προσκυνήσεως τῶν εἰκόνων ἠρνήθη νὰ δώσῃ ἀπάντησιν μετὰ σατανικῆς ἀγερωχίας. Γρηγόριος ὁ Ἕβδομος, ὁ νομοθετήσας τὴν ἀγαμίαν τῶν ἱερέων, ταπεινώσας τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ἰταλοὺς εὐπατρίδας καὶ παγιώσας τὴν κοσμοκρατορίαν τῆς Παπωσύνης, ἐξέδωκε διαφόρους νόμους καθ' οὓς μόνος μὲν αὐτὸς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φορῇ αὐτοκρατορικὴν στολήν, μόνου δὲ αὐτοῦ ὤφειλον νὰ κατασπάζωνται τὸν πόδα οἱ κοσμικοὶ ἡγεμόνες. Ἔκτοτε ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια ἕως τῆς σήμερον.

Ἐκ τοῦ Wanderer

ΚΑΕΙΩ.

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

ΤΟΥ

ΛΟΓΧΟΦΟΡΟΥ ΙΠΠΕΩΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ.

ΑΛΦΡΕΔΟΥ ΠΟΥΡΣΕΑ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. Ε.')

Ἐπώλει πρὸς τούτοις φάρμακα κατὰ τῶν ἀσθενειῶν τῶν κτηνῶν. Ἐνσκηψάσης ἐπιζωοτίας, ἥτις ἀπεδεκάτιζε τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας τῆς κώμης, ὁ Ζηνόβιος παρεκλήθη νὰ θεραπεύσῃ αὐτά· τὰ θεραπευτικά του μέσα ἐπέτυχον καὶ οὕτω τὸ παρελθὸν ἐλησμονήθη. Ὁ Λουκᾶς μόνος ἐξηκολούθησε μνησικακῶν πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ Ζηνόβιος ἀπέφευγε τοῦ νὰ διαβαίνῃ πρὸ τῆς θύρας του, καίτοι οὐδὲν εἶχε νὰ φοβηθῇ ἐκ μέρους τοῦ ἀρχαίου ἐχθροῦ του ὅστις ξύλινον ἔχων ἤδη τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν δὲν ἠδύνατο νὰ καταδιώξῃ τὸν Ζηνόβιον. Ὁ μάγος ἐξ ἄλλου δὲν παρημέλει τὴν ἀναπόλησιν τοῦ παρελθόντος. Ἀπαντήσας πολλάκις τὸν Φλαβιανόν, διηγήθη αὐτῷ ὅτι εἶχε γνωρίσει τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα του, ὅτι ὁ Λουκᾶς ὑπῆρξεν ἄδικος πρὸς αὐτὸν καὶ ὅτι τὸν εἶχε συκοφαντήσει, οὐχ' ἧττον, ἔλεγεν, ὁ Λουκᾶς ἦτο ἀγαθὸς ἄνθρωπος μόνον ἐλάττωμα ἔχων ὀλίγην ζωηρότητα χαρακτῆρος.

Ὁ Ζηνόβιος ἐδωρήσατο τῷ Φλαβιανῷ ὡραῖον μεταξωτὸν χειρόμακτρον διὰ τὴν μνηστήν του, παρακαλέσας αὐτὸν ὅμως νὰ μὴ εἴπῃ παρὰ τίνος τὸ ἔλαβεν, ἕνεκα τῶν κατὰ τοῦ δωρητοῦ προκαταλήψεων τοῦ κηδεμόνος τοῦ νεανίου.

Ὁ Φλαβιανὸς ὑπεσχέθη ἐχεμυθίαν, ὁ δὲ μάγος προσκτησάμενος τὴν τοῦ νέου ἐμπιστοσύνην, ἔμαθε παρ' αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀποδείξῃ περιέργειάν τινα, πῶς διῆγεν οὗτος μετὰ τοῦ θετοῦ πατρός του, ποῖον ἦτο τὸ ἐκ τῆς ἐργασίας του κερδηθὲν ποσόν, καὶ εἰς ποῖον τοῦ δωματίου μέρος εὑρίσκετο, δηλαδὴ ἐν τῷ αὐτῷ κιβωτίῳ ἔνθα ἦσαν κατατεθειμένα καὶ τὰ τοῦ ἀμαξοπηγοῦ χρήματα.

Ὁ μεταπράτης Ζηνόβιος συμμετεῖχε σπειράς τινος κακοποιῶν, οἵτινες ἐλυμαίνοντο τὰ πέριξ. Τὸ χωρίον Σαλαὶξ δὲν εἶχεν εἰσέτι δεχθῇ τὴν ἐπίσκεψίν των· ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος βοσκὸς τοῖς προέτεινε πραξικόπημά τι ἐπικερδὲς ἐν τῷ μνησθέντι χωρίῳ ὡς πρὸ πολλοῦ ὀνειροπολῶν μέσον τι ὅπως ἀπογυμνώσῃ συγχρόνως καὶ τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἠθέλησε νὰ τὸν φονεύσῃ καὶ τὸν υἱὸν τῆς Ἀδελίνης. Ὑπάρχουσιν ὄντα, ὀλιγάριθμα εὐτυχῶς, ἅπερ τεκταίνουσι τοιαῦτα ἐγκληματικὰ σχέδια ὅπως ὁ οὐπᾶς (1) παράγει τὸ δηλητήριον.

— Ὁ πατήρ σου, Φλαβιανέ, δὲν σοὶ ἀφῆκε τίποτε λοιπόν; προσέθηκεν ὁ Ζηνόβιος.

— Τίποτε ἄλλο παρὰ μίαν περισκελίδα ἀξιωματικοῦ τῶν κοζάκων, ἣν καὶ οὐδέποτε ἐφόρεσα.

— Μὴ τὴν φορέσῃς ποτὲ· θὰ σοὶ γίνῃ πρόξενος κακοῦ.

— Καὶ διατί;

— Ἀναγινώσκω εἰς τὸ μέλλον· πιστευσέ με, μὴ φορέσῃς ποτὲ τὴν περισκελίδα ἐκείνην.

— Εἶναι ἐπικίνδυνος;

— Ἐπικίνδυνος! θανατηφόρος, εἰπὲ μᾶλλον! Καλλίτερα υἱέ μου νὰ σὲ δαγκάσῃ λυσσασμένος σκύλος.

Ὁ Φλαβιανὸς ἔφριξεν, ὁ δὲ Ζηνόβιος εἶδεν ὅτι δὲν εἶχον ἀπαντήσει αὐτὸν περὶ τῆς δειλίας τοῦ νεανίου καὶ ὅτι, χρείᾳ τυχούσης, ὁ υἱὸς τῆς Ἀδελίνης δὲν θὰ ἦτο ἐπίφοβος ἀντίπαλος. Ὅθεν, δὲν παρέτεινε ἐπὶ πλέον τὴν δοκιμασίαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ἀφῆκε τὸν νεανίαν τοσοῦτον τεθορυβημένον, ὥστε ὅταν τὴν ἑσπέραν εἰσῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ, ὁ Λουκᾶς, ἡ Λαμβέρτη καὶ ἡ Ἰουστίνη, παρὰ τὴν ἑστίαν καθήμενοι, διέκριναν παραχρῆμα τὴν ταραχήν του.

— Ποῖον γελοῖον ὕφος ἔχεις; εἶπεν ὁ Δουσσάρδος· μήπως εἶδες καμμίαν ἀγελάδα τρέχουσαν ἢ μήπως κανὲν ζωύριον σὲ ἐδάγκασεν εἰς τὴν πτέρναν καὶ εἶσαι τόσον κατσουφιασμένος;

— Ὄχι, ἀνάδοχέ μου... εἶμαι ὅπως καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας...

— Κατὰ πρῶτον, προσέθεσεν ἡ Ἰουστίνη, σὲ εἰδοποιῶ, Φλαβιανέ, ὅτι δὲν θέλω ἄνθρωπον ὅστις ῥιγοῖ αἰωνίως ἀπὸ φόβον. Εἶσαι ἱκανώτατος εἰς τὴν ἐργασίαν σου, θὰ μὲ ἀγαπᾷς ὅπως σὲ ἀγαπῶ, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἀρέσκεται στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονα ἀνδρός, ὅστις τρέμει πάντοτε ὡς φύλλον λεύκης.

— Θὰ ἦμαι ὅπως θέλεις, μικρά μου Ἰουστίνη· μὴ θυμώνῃς.

— Ὡραία ὑπόσχεσις! ἐὰν τὴν νύκτα τὸ πήδημα τοῦ ποντικοῦ σὲ τρομάζει, καὶ τὴν ἡμέραν σὲ δακτυλοδεικτοῦσιν ἐνώπιόν μου ὡς ἄνανδρον!... Καὶ ὅταν μίαν ἡμέραν γίνῃς καὶ σὺ ἀρχιεργάτης τοῦ ἁμαξοπηγείου, ἐδική μου φροντὶς θὰ ἦναι τὸ νὰ ἐπιβάλλω εἰς τοὺς ἐργάτας σου σέβας;

— Θὰ διορθωθῶ· θὰ ἰδῇς.

— Τὸ ἐλπίζω, ὑπέλαβεν ἡ Λαμβέρτη, καὶ ἰδοὺ ἴσα ἴσα ἡ περίστασις. Τὴν κυριακὴν θὰ ὑπάγωμεν νὰ γευματίσωμεν ὁ Λουκᾶς, ἡ Ἰουστίνη καὶ ἐγώ, εἰς Ἀμιένς, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ θείου μου Γερίνου τοῦ λεπτουργοῦ, ὅστις καὶ καλὰ ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὴν Ἰουστίνην σύζυγον τῆς ἀρεσκείας του. Δὲν θὰ σὲ πάρωμεν μεθ' ὑμῶν, διότι πρέπει ἐν πρώτοις νὰ κατηχήσωμεν ἐντελῶς τὸν θεῖόν μας ὅπως παραδεχθῇ τὴν ἰδέαν τῆς ἐκλογῆς μας. Θὰ κοιμηθῶμεν ἐκεῖ, σὺ δὲ θὰ μείνῃς ἐδῶ μόνος μὲ τὸν Τοῦρκον.

Ὁ Τοῦρκος ἦτο ἔγκονος τοῦ Βλανδίνου τελευτήσαντος ἐκ γήρατος.

Ὁ Φλαβιανὸς δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ νὰ κοιμηθῇ δηλονότι μόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ τῷ ἦτο λίαν δυσάρεστος.

— Καλά, ἀπήντησε μὲ ὕφος νεοσυλλέκτου, ἂν στέλλουσιν εἰς προφυλακὴν, ἤτοι εἰς σχεδὸν βέβαιον θάνατον· καλά... θὰ κάμω τὸ χρέος μου θὰ φυλάξω τὴν θέσιν μου...

— Ἀγαθῇ τύχῃ! εἶπεν ἡ Λαμβέρτη, ἄλλως τε ὅπως ἐγκαρδιωθῇς περισσότερον, αὔριον νὰ φορέσῃς τὴν περισκελίδα, τὴν ὁποίαν σοὶ ἐκληροδότησε ὁ πτωχὸς πατήρ σου, ἀφοῦ τῷ ἐκλάπη ὅλη ἡ λοιπή του περιουσία. Θὰ σοὶ στενέψω ὀλίγον αὐτὴν διότι δὲν πρέπει νὰ ὁμοιάζῃς μὲ τὸν κοζάκον ὅστις τὴν ἐφόρει. Τοιουτοτρόπως θὰ ἀποκτήσῃς ἦθος στρατιωτικοῦ καὶ δὲν θὰ τολμῶσιν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ σὲ χλευάζωσιν εἰς τὸ χωρίον.

— Τὴν περισκελίδα ἑνὸς Ῥώσσου τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ πατήρ μου, δὲν εἶναι ἀληθὲς, μῆτερ; Δὲν φοβεῖσαι ὅμως μήπως ἡ περισκελὶς ἐκείνη... περισκελὶς ἀποθαμμένου...

— Σοῦ κόψῃ τοὺς πόδας, ἔ, ἀνόητε; Ἔλα,

(1) Δηλητηριῶδες δένδρον τῆς Ἰάβας. Σ. Σ.

σιῶπα! τὸ αἷμά μου βράζει ἀπὸ θυμόν. Ἐλθὲ νὰ δειπνήσῃς καὶ παῦσε τὰς ἀνοησίας·

Ἡ οἰκογένεια ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν. Μετὰ μίαν ὥραν ὁ Φλαβιανὸς ἀπεχώρησεν εἰς τὸν κοιτῶνά του οὐχὶ ἄνευ ἐνδομύχου τινος δυσθυμίας. Τὸ νὰ διέλθῃ προσεχῶς τὴν νύκτα μόνος ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ καὶ νὰ φορέσῃ τὴν περισκελίδα ἐκείνην ἥτις καθὰ ὁ ἀρχαῖος βοσκὸς ἰσχυρίζετο ἦτο μαγγανευμένη, ὁποῖα λυπηρὰ τοῦ γάμου του προεισόδια!

Τῆς κυριακῆς ἐπελθούσης, ὁ Δουσσάρδος, ἡ σύζυγός του, καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπέβησαν τοῦ ἁμαξιδίου των καὶ ἀνεχώρησαν δι' Ἀμιέννην, μυρία ὅσα εἰπόντες καὶ συστήσαντες τῷ Φλαβιανῷ. Οὗτος ἠκολούθησε τὴν ἅμαξαν μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Μὲτζ, τὴν καρδίαν ἔχων καταβεβαρυμένην, ἐκεῖθεν δ' ἐπανέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια μετὰ πενθίμου ἤθους παρελαύνων τὰς οἰκίας τῆς Σαλουέλης. Ἐκεῖσε ἀπήντησε τὸν μάγον συνοδευόμενον ὑπὸ δύο ἑτέρων μεταπρατῶν πολλὰ φερόντων δέματα.

— Ποῦ ὑπάγεις, φίλε Φλαβιανὲ, ἠρώτησεν ὁ Ζηνόβιος.

— Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δεζαρδὲν ὅπου καὶ θὰ δειπνήσω.

— Λοιπὸν, καλὴν ὄρεξιν! πίνεις ἕνα ποτηράκι πρὸ τοῦ δείπνου, ἐκεῖ εἰς τὸ καπηλεῖον τῆς γραίας Πιχελίνας;

— Δὲν πηγαίνω ποτὲ εἰς τὸ καπηλεῖον.

— Συγγνώμην λοιπόν. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι πάσχεις ἀπὸ θέρμην· εἶναι ἀληθὲς ὅτι τὸ ψύχος τσούζει ὀλίγον, ἀλλ' εἶναι ἡ ἐποχὴ καὶ τοῦτο μᾶς προμηνύει ἄφθονον θέρισμα. Ἀφίνεις λοιπὸν τοὺς Δουσσάρδους μόνους σήμερον;

— Ἔ! δὲν τοὺς εἶδες διαβαίνοντας πρὸ ὀλίγου μὲ τὸ ἁμαξίδιόν των;

— Ὄχι, εἰς τὴν πίστιν μου! Πηγαίνουν λοιπὸν εἰς τὴν πόλιν;

— Ναὶ, εἰς τὸν οἶκον τοῦ θείου τῆς κυρίας Δουσσάρδου, καὶ τοῦτο μὲ στενοχωρεῖ πολύ.

— Μεγάλη ὑπόθεσις! Δὲν θὰ μείνουν βεβαίως ἐκεῖ μέχρι τῆς δευτέρας παρουσίας!

— Μέχρι τῆς πρωΐας τῆς αὔριον.

— Ἄ! καὶ τοῦτο σὲ ἀνησυχεῖ; Μὴ βιάζεσαι! Ἔχεις καιρὸν νὰ ἰδῇς τὴν γυναῖκά σου πλησίον σου. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πολλοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἦναι ἀνύπανδροι κάθε κυριακήν!... Ἴσως λυπεῖσαι διότι ἡ κλίνη σου δὲν θὰ ἦναι στρωμμένη καλὰ ἀπόψε.

Οἱ δύο σύντροφοι τοῦ Ζηνοβίου ἐξερράγησαν εἰς γέλωτα, ὁ δὲ Φλαβιανὸς ἐξηκολούθησε τὴν ὁδόν του, ὁμολογῶν καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἡ τοῦ ἀναδόχου του καὶ πλείστων ἄλλων κατὰ τοῦ μάγου ἀντιπάθεια ἦτο κἄπως δικαία. Ἀπῆλθε δὲ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους τοὺς ἐπιμεληθέντας τὴν νηπιακήν του ἡλικίαν, οὓς καὶ δὲν ἐγκατέλιπεν ἢ ὅπως ἀποχωρήσῃ εἰς τὸν οἶκον του, ὅτι ἡ δεκάτη τῆς ἑσπέρας ἐσήμαινεν εἰς τὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου ὡρολόγιον.

Ἡ οἰκία τοῦ Λουκᾶ συνέκειτο ἐκ δύο ἰδιαιτέρων οἰκοδομῶν· ἡ πρώτη, ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐχρησίμευεν αὐτῷ ὡς ἐργοστάσιον εἰς ὅπερ εἰσήρχετό τις διὰ μεγάλης διφύλλου θύρας. Ἑκατέρωθεν ὑπῆρχε τοῖχος ἐξ ποδῶν ὕψους, ἔχων δεξιόθεν μικρὰν θύραν ἥτις ἦγε διά τινος προαυλίου εἰς τὴν κατοικίαν τῆς οἰκογενείας Δουσσάρδου, ἥτις καὶ διητᾶτο εἰς δύο δωμάτια ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρόφου λίαν χαμηλοῦ καὶ οὗτινος ὑπερέκειτο μικρὸν ἀνώγαιον. Ὁ Φλαβιανὸς εἶχε τὴν κλίνην του εἰς τρίτον τι δωμάτιον ἀνεξάρτητον τῶν ἄλλων δύο καὶ ἔχον παράθυρον ἐπὶ τοῦ προαυλίου.

Ὁ Φλαβιανὸς εἰσῆλθε διὰ τῆς μικρᾶς θύρας καὶ ἔκλεισεν αὐτήν. Ὁ Τοῦρκος, ὅστις δὲν ἦτο ἀλυσίδετος, ἐχώρησε πρὸς αὐτὸν σείων τὴν οὐρὰν, ὁ δὲ νέος κύριός του ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ μέχρι τοῦ δωματίου του ὅπου καὶ ἐκδυθεὶς ἀπεκοιμήθη ἐπὶ τέλους, φρικιάσας προηγουμένως πολλάκις εἰς τὴν βοὴν τοῦ ἀνέμου τοῦ ταράσσοντος τοὺς ἀπογεγυμνωμένους κλάδους τῶν καρυῶν τοῦ κήπου.

Αἴφνης ὁ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἐξηπλωμένος Τοῦρκος, ἀνωρθώθη ἐπὶ τῶν τεσσάρων ποδῶν του καὶ ἔβαλεν ὑπόκωφον γρυλισμόν. Ὁ Φλαβιανὸς ἀφυπνισθεὶς ἀνεσκίρτησεν ἐπὶ τῆς στρωμνῆς του ἔντρομος ὑπὸ αἰσθήματος κινδύνου ὃν ὅμως δὲν ἔβλεπε. Τὸ ζῶον ἐστηρίχθη ὄρθιον ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τοῦ παραθύρου καὶ ἤρξατο ὑλακτοῦν ἀδιαλείπτως καὶ ἰσχυρῶς. Ὁ κύριός του ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης καὶ ἤνοιξε τὸ παράθυρον ὡσεὶ ἵνα ἀποφύγῃ ἐχθρὸν εἰσέτι ἀόρατον.

Ὁ κύων, εὑρὼν διέξοδον, ἐπήδησεν εἰς τὸ προαύλιον καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸ ἐργοστάσιον. Ἀναμφιβόλως, οἱ κακοποιοὶ, ἐὰν ὑπῆρχον τοιοῦτοι, θὰ εἶχον καταφύγει ἐκεῖσε, ἀποδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ὑλακῶν τοῦ ἀτρομήτου μολοσσοῦ

Δύο σκιαὶ, ἃς ὁ Τοῦρκος κατεδίωξε καὶ ἃς ὡς εἰκὸς κατέφθασε, ἐθεάθησαν παρὰ τοῦ Φλαβιανοῦ ἀναρριχώμεναι τὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῖχον καὶ ἐγένοντο ἄφαντοι.

Ὁ Τοῦρκος, οὗτινος αἱ λειαι διέφευγον, ἐστράφη καὶ ἐχώρησε πρὸς τὴν ἐν τῇ αὐλῇ καὶ πρὸ τοῦ ἐργοστασίου ἀποθήκην. Ἠγωνίζετο βεβαίως κατ' ἐχθροῦ, εἰς ὃν εἶχε καταστῆ ἀδύνατος ἡ φυγή. Τὸ λευκὸν δέρμα τοῦ ζώου διεκρίνετο ἐν τῷ σκότει καὶ καθίστα ὁρατὰς τὰς βιαίας κινήσεις του συνοδευομένας ὁτὲ μὲν ὑπὸ γοερῶν ὁτὲ δὲ ὑπὸ βραγχωδῶν ὑλακῶν.

Ὁ πτωχὸς Φλαβιανὸς ἔμενε προσηλωμένος εἰς τὸ πράθυρον ὑπὸ σιωπηλοῦ τρόμου, ὅστις ἐπάγωνε τὰς φλέβας του πλέον ἢ ὁ ψυχρὸς τῆς νυκτὸς ἀήρ.

Μετά τινα λεπτὰ εἶδε τὸν Τοῦρκον ἐγκαταλείποντα τὴν θέσιν, ἐν ᾗ βεβαίως ἐτελέσθη σκηνὴ φρικωδεστάτη, καθόσῳ μᾶλλον ἐκαλύπτετο εἰσέτι ὑπὸ μυστηρίου, ἐπισκεπτόμενον ἁπάσας τὰς τῆς αὐλῆς γωνίας μετὰ γοργοῦ βήματος, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπανεισερχόμενον ἐν τῷ οἴκῳ μὲ ἦθος θριαμβευτικὸν ὡς ἐξασφαλίσας βεβαίως τὴν τοῦ καταλύματος ἀσφάλειαν. Ὁ κύων ἀνῆλθε παρὰ τῷ κυρίῳ του, ὅστις μηχανικῶς πως ἤναπτεν ἓν κηρίον.

Ὁ Φλαβιανὸς διέκρινε τότε ὅτι τὸ στόμα, τὸ στῆθος καὶ οἱ πόδες τοῦ μολοσσοῦ ἦσαν αἱματόφυρτοι, καὶ εἰς τὴν θέαν ἐκείνην ἐλειποθύμησε.

Ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς ἑαυτὸν ἦτο ψυχρὸς καὶ ἀκίνητος. Ὁ Τοῦρκος εἶχε κατακλινθῆ παρ' αὐτῷ ὅπως τὸν θερμάνῃ. Ἡ ἡμέρα εἶχεν ἀνατείλει. Ἡ μικρὰ θύρα ἐκρούσθη. Ἦσαν οἱ ἐργάται τοῦ Λουκᾶ.

Ὁ Φλαβιανὸς κατέβη, χωρῶν δὲ ὅπως ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἶδε τὸν Ζηνόβιον κείμενον ἐκτάδην ἐν μέσῳ λίμνης αἵματος καὶ τὸ πρόσωπον ἔχοντα κατεσχισμένον ὑπὸ δηγμάτων. Ὁ Τοῦρκος εἶχεν ἁρπάσει προφανῶς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου καὶ τῷ εἶχεν ἀποκόψει διὰ τῶν τρομερῶν καὶ κοπτερῶν ὀδόντων του ὡς διὰ ψαλίδος τὴν καρωτίδα ἀρτηρίαν. Ὁ θάνατος ὑπῆρξε βεβαίως ἄμεσος. Ὁ Φλαβιανὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἐργάται, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων περιήρχετο ὁ Τοῦρκος ὡς ἐν ἀσχολίᾳ καὶ μετὰ θριαμβευτικοῦ ἤθους, διέκριναν πρὸ τοῦ τοίχου καὶ ἐπ' αὐτοῦ ῥανίδας αἵματος αἵτινες ἐφαίνοντο ἐκρεύσασαι ἀπὸ τραυμάτων δύο ἀνθρώπων. Ἀριδήλως ἀμφότεροι οἱ φυγάδες εἶχον δηχθῆ. Ἐν τῇ ὁδῷ τὰ αὐτὰ τοῦ αἵματος ἴχνη ἐφαίνοντο εἰς διάστημα τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα βημάτων.

Ὁ δήμαρχος καὶ οἱ χωροφύλακες, εἶτα ὁ εἰρηνοδίκης τοῦ τόπου, ἦλθον ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἐνήργησαν ἀνάκρισιν. Εὗρον εἰς τὰ θυλάκια τοῦ Ζηνοβίου δύο πιστόλια, καὶ εἰς τὴν χεῖρά του μάχαιραν κοπτεράν, ἧς βεβαίως δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ κάμῃ χρῆσιν. Ἀναμφιβόλως ὁ Φλαβιανὸς εἶχε διατρέξει σπουδαῖον κίνδυνον.

Ὁ Λουκᾶς, ἡ Δαμβέρτη καὶ ἡ Ἰουστίνη ἔφθασαν μετὰ ταῦτα καὶ συνεχάρησαν τῷ Φλαβιανῷ ὅτι ἔσχε τὴν γενναιότητα νὰ διαφυλάξῃ καθ' ὅλην τὴν νύκτα τὴν τῆς οἰκογενείας περιουσίαν. Ἡ Ἰουστίνη ἐνηγκαλίσθη εὐθύμως τὸν τρέμοντα μνηστῆρά της. Ἤναψαν μεγάλην πυρὰν· ὁ Τοῦρκος ἔλαβεν ἐπίσης τὸ τῶν θωπειῶν μερίδιόν του καὶ ὡς δῶρον πλακοῦντα τιμητικόν. Τὸ πρόγευμα ἐτελέσθη ἐν μέσῳ τοῦ ἀθρόως προερχομένου πλήθους ὅπως πληροφορηθῇ περὶ τῶν λεπτομερειῶν. Ὁ Φλαβιανὸς ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα· ἡ ἀνάμνησις μόνον τοῦ παρελθόντος τρόμου του ἤρκει ὅπως κρατῇ πάντοτε αὐτὸν περιδεῆ. Τῷ ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπε τὸν μάγον, ὃν εἶχον ἤδη ἀπαγάγει ἐπὶ φορείου περικαλύψαντες αὐτὸν δι' εὐτελοῦς ὀθόνης, ἀνορθούμενον αἰφνιδίως καὶ ἐκφέροντα κατ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τῆς Ἰουστίνης τὰς τρομερωτέρας τῶν προρρήσεων.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΠΑΙΓΝΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ

ΣΤΑΔΙΟΝ ΑΝΤΙΛΟΓΙΑΣ

Κύριε συντάκτα τοῦ Ἰλισσοῦ

Ἐν τῷ ὑμετέρῳ περιοδικῷ ὑπάρχει καὶ τίτλος «Ἀνθῶν», ὑπὸ τὸν ὁποῖον δημοσιεύεται ἀνθολόγιόν τι γνωμῶν διαφόρων ποιητῶν καὶ λογογράφων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων, ἡμεδαπῶν καὶ ἀλλοδαπῶν· τίς ὁ ἐκλέγων καὶ συλλέγων αὐτὰς ἀγνοῶ, ἀλλ' ὁστισδήποτε καὶ ἂν ᾖ, διήγειρέ πως δι' αὐτῶν τὴν προσοχήν μου πρὸς χρῆσιν καὶ νέας τινὸς ἐπιγραφῆς, ἄλλου τίτλου, ὑφ' ὃν οἱονεὶ κατ' ἀντιπαράθεσιν, εἴτε παραλλήλως, πρὸς τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀνθῶν» γραφόμενα, δημοσιευτέα νομίζω καὶ ἄλλα, τροποποιουμένων ἢ ὑπὸ νέαν διάφορον ἔποψιν ἐξεταζομένων ἐκείνων. Ὁ δὲ τίτλος οὗτος, ἐὰν θέλητε, εἶναι: «Στάδιον ἀντιλογίας», ὑφ' ὃν ἐνίοτε ἴσως καὶ ἐγὼ ἀντιλογήσω ἐν τῷ Ἰλισσῷ, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦδε. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ «παίγνια πνευματικὰ» ἴσως δὲν φανῇ ἄχρηστος.

Τοῦτο δὲν πιστεύω νὰ προξενήσῃ εἰς κανένα

ἀπορίαν, ἀλλ' ἴσως ἐλκύσῃ μᾶλλον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ὑμετέρου Περιοδικοῦ, τοὐλάχιστον ἐκλεκτῶν τινων ἐξ αὐτῶν οὕτως, ὥστε νὰ δηλώσωσιν, ἐὰν τυχὸν ἔχωσιν ὄρεξιν πρὸς τοιαύτην ἀντιλογίαν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ὑπενθυμίσῃ, πρὸς λελογισμένην ὑπεράσπισιν ἑαυτῆς καὶ παραγωγὴν, καὶ τὸ «πάτταλος παττάλῳ ἐκρούεται» καὶ τὸ «πόλεμος πατὴρ πάντων» καὶ «ὅτι ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν γνωμῶν παράγεται ὁ σπινθὴρ τῆς ἀληθείας» καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον. (1)

Ὁπωσδήποτε, κύριε συντάκτα, ἐπειδὴ τὰ ἄνθη παράγουσιν ἄνθη, καὶ οἱ λόγοι λόγους— τὰ ἄνθη μοὶ φαίνονται οἱ λόγοι τῆς Φύσεως καὶ οἱ λόγοι τὰ ἄνθη τοῦ πνεύματος, — περατῶν τὴν παροῦσάν μου, προσφέρω εἰς τὸν «Ἰλισσὸν» μικρόν τι δοκίμιον νέας ἐπόψεως καὶ ἀντιλογίας τοῦ ἐν τῷ προτελευταίῳ φύλλῳ τοῦ περιοδικοῦ δημοσιευθέντος ἀνθηροῦ ἄλλως γνωμολογίου τῶν ποιητῶν: Εὐριπίδου, Σοφοκλέους, Σατωβριάνδου, Γ. Χ. Ζαλοκώστα καὶ Θ. Γ. Ὀρφανίδου, καὶ εὔχομαι μόνον τὸ ὁποιονδήποτε τοῦτο δοκίμιόν μου, μὴ ἀπομακρυνόμενον κατ' οὐσίαν ἀπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ ὑμετέρου «Ἀνθῶνος», νὰ παράσχῃ ἀφορμὴν πρὸς παραγωγὴν καὶ ἄλλων πολὺ κρειττόνων, εὐωδῶν πνευματικῶν ἀνθέων:

*

Δυστυχῶς πολλοὶ εὐτύχησαν καὶ εὐτυχοῦσιν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ἀδικοῦντες καὶ ἐν τῷ δικαίῳ τοῦ ἰσχυροτέρου πολλάκις ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν ἐλπίδες σωτηρίας· ἀλλὰ τὸ δίκαιον τοῦ ὁπωσδήποτε ἄλλως ἰσχυροτέρου, ἄνευ καὶ τῆς ἀποχρώσης ἠθικῆς ἰσχύος δὲν εἶναι αὐτὸ δὴ τὸ ἄδικον;

*

Ἐὰν κατ' ἀξίαν πάντοτε ἐμοιράζοντο εἰς τὸν κόσμον τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἡ εὐτυχία, καὶ ἡ δυστυχία, ὦ! τότε οὐδεὶς ἤθελεν εὐλόγως μεμψιμοιρεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ πάντῃ παρ' ἀξίαν μάλιστα γίνονται καὶ δίδονται, διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἔπαυσαν, οὔτε δύνανται νὰ παύσωσι καὶ τὰ παράπονα παντὸς εἴδους.

*

Τὴν πικρὰν ἀλήθειαν, καίπερ ἄγγελον λόγων κακῶν ἢ εἰδήσεων οὖσαν, δύναται καὶ ὀφείλει νὰ στέργῃ κἂν μόνον ὁ ἀληθὴς σοφός· καὶ τῆς στοργῆς ταύτης παραδείγματα, ὁσονδήποτε δυσχερὴς καὶ ἂν ὑποτεθῇ, παρέσχεν ἐνίοτε ἡ Ἀρχαιότης.

*

Οἱ δεισιδεμοναίστεροι καὶ πολὺ πεπλανημένοι ἄνθρωποι ἦσαν καὶ εἶναι συχνὰ, συχνὰ, οἱ μάλιστα ἀγαπήσαντες. Πολλοὶ δὲ ἐγένοντο ἅγιοι, μόνον καὶ μόνον διότι ἐμίσησαν τὸν κόσμον καὶ διότι μισήσαντες μόνον ἐνίκησαν αὐτόν.

*

Ἡ ποίησις, οὖσα ὄνειρον, εἶναι ἐν ταὐτῷ καὶ ἡ ἀκραιφνεστάτη πραγματικότης, δηλονότι, ἡ ἀληθὴς Ποίησις: διότι ἡ ἀληθὴς Ποίησις συγγενεύει πρὸς τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλοῦ, ὅπερ πάλιν συνέχεται στενώτατα καὶ συνάπτεται μετὰ τοῦ ἰδεώδους τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς· τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον τρία ταῦτα ἰδεώδη ὁμοῦ συναποτελοῦσι κατ' οὐσίαν μίαν καὶ μόνην μονάδα, αὐτὴν τὴν ὑπερτάτην πραγματικὴν αἰτίαν τοῦ Σύμπαντος, ἧς ἄνευ οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν δυνατόν που νὰ ὑπάρξῃ.

(1) Σημ· Καὶ ἡ εὐφυεστάτη καὶ ἀθάνατος Στάελ λέγει ἔν τινι σελίδι τοῦ ἑξόχου μυθιστορήματός της «Ἡ Κορίννα» τὰ ἑξῆς, δυνάμενα νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὸ θέμα, ὅπερ ἐνταῦθα θίγω καὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξωσιν.

«Οὔτ' ἐγὼ τώρα ἐννοῶ πῶς ἡ εὐφυΐα μου διετη»ρήθη ζῶσα εἰς τὴν θανατηφόρον ἐκείνην ψυχρότητα, »ἥτις πανταχόθεν μὲ περιεκύκλου. Ἐπειδὴ τί νὰ τὸ »κρύπτωμεν; Πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα θεω»ροῦνται ἐκ δύω ὄψεων· Ὁ ἐνθουσιασμὸς, φέρ' εἰπεῖν, »δέχεται καὶ ἔπαινον καὶ κατηγορίαν· Ἡ κίνησις, ἡ »ἠρεμία, ἡ ποικιλία, ἡ μονοτονία, πάντα, ἐν ἑνὶ λό»γῳ, εὑρίσκουσιν ἐπιχειρήματα καὶ ὑπὲρ καὶ κατά. »Δικηγόρει ὅσον θέλεις ὑπὲρ τῆς ζωῆς, ἱκανὰ ἔχει ἄλλος »νὰ εἴπῃ ὑπὲρ τοῦ θανάτου, ἢ ὑπὲρ ὅσων ὁμοιάζου»σι πρὸς τὸν θάνατον Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι »εἰμποροῦμεν ἁπλῶς καὶ μόνον νὰ καταφρονήσωμεν »τῶν τυχαίων ἄνθρωπων τοὺς λόγους, οἵτινες, θέλο»μεν δὲν θέλομεν, εἰσχωροῦσιν εἰς τοῦ πνεύματος ἡ»μῶν τὰ βάθη καὶ ἀναμένοντες τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ ὑπεροχὴ προὐξένησεν εἰς ἡμᾶς βασάνους, ἐκφωνοῦ»σι τὸ ἀδυσώπητον ἐκεῖνο· β λ έ π ε ι ς λ ο ι π ό ν; . . . »λόγον ἥσυχον καὶ μέτριον κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' »ἀληθῶς πικρὸν καὶ σκληρότατον μεταξὺ πάντων, »ὅσους ποτὲ ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀκούσῃ».

(Κατὰ τὴν ἀπὸ πολλοῦ γενομένην χαρίεσσαν μετάφρασιν ὅλου τοῦ μυθιστορήματος ἐκ τῆς Γαλλικῆς εἰς τὴν καθομιλουμένην ὑπὸ τοῦ εὐμούσου κ. Εὐσταθίου Σίμου.)

Ὑπάρχουσι συμφοραὶ, ὑπάρχουσιν ὀδύναι τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς συχνοτάτης ἐπαναλήψεώς των ἀποναρκοῦσιν ἐνίοτε βαθμηδὸν, ἐκλύουσι τὰς δυνάμεις καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν ὀργανισμῶν καὶ εἰς ὕπνον ληθαργικὸν ἐμβάλλουσιν ὁλόκληρον τὸν ἄνθρωπον.

*

Ὅταν τερπώμεθα, ῥεμβάζωμεν, τουλάχιστον, ἂν δὲν σκεπτώμεθα· ἀλλ' ὅταν ῥεμβάζωμεν δὲν λογαριάζομεν.

Φ. Δ. Οι.

Η ΓΥΝΗ

. . . . . .

—»Θέλω κοντὰ στὸ μνῆμά μου μικρὸ δαφνούλας [κλῶνο,
Τὸ δένδρο ποῦ ἀγάπησα μ' αὐτὸ ν' ἀποκοιμοῦμαι.
Νὰ τὸ ποτίζῃ ἡ ξανθὴ κάθε αὐγὴ μὲ πόνο
Κ' ἐγὼ νὰ λησμονοῦμαι!

—

»θέλω κοντὰ στὸ μνῆμά μου δάκρυ πικρὸ νὰ χύνῃ»
Καὶ νὰ θυμᾶται πῶς πολὺ τὴν εἶχα ἀγαπήσει!
Μ' ἕνα γλυκὸ παράπονο ἡ φίλη μου ἐκείνη
Γλυκὰ νὰ μὲ κοιμήσῃ!

—

»θέλω καὶ ξύλινο σταυρὸ στὸ μνῆμά μου ἀπάνω·
θέλω μὲ ὄρφνι δροσερὴ, φτωχὸς, νὰ γειτονεύω!
Ναὶ, θέλω νὰ δροσίζωμαι καὶ ὅταν ἀποθάνω·
Αὐτὰ νεκρὸς γυρεύω!»

. . . . . .

—

Κλῶνος δαφνοῦλας δροσερῆς στὸ μνῆμά του φυτρόνει
Καὶ μὲ τὴν σκέπη τοῦ σταυροῦ ὁ ἄτυχος κοιμᾶται·
Βρυσούλας δροσερὸ νερὸ ἐκεῖ τὸν βαλσαμόνει,
Μόνον ἡ ἄπιστη ἡ ξανθὴ ἐκεῖνον δὲν θυμᾶται

—

Ε. Γ. Ζ.

(8 Σεπτεμβρίου 1871 (πρὶν ΦΑΙΔΩΝ)*.

* Ἐν τῷ Καζαμίᾳ Κορομηλᾷ τοῦ 1872 ἔτους, γράφων Κύριός τις ἐσφετερίσθη τὸ ἡμέτερον ψευδώνυμον . . .
Τῷ ἀρκοῦσι αἱ ὀλίγαι αὗται λέξεις . . .

ΘΑ ΦΥΓΩ

Τὰ δάκρυα δὲν ὀφελοῦν, ὦ μῆτερ, μὴ λυπῆσαι,
Τοὺς κόλπους μου ἀνοίγω
Ἐλθὲ νὰ σ' ἀσπασθῶ, ἐλθὲ, σὺ θὰ με ἐνθυμῆσαι
Ἂν φύγω.

—

Μὴ κλαίῃς, μῆτερ μου χρυσῆ, τὸ δάκρυ μὲ πληγώ- [νει,
Ὦ μῆτερ μου, ἐπείγω,
Ἐλθὲ, ἐλθὲ νὰ σ' ἀσπασθῶ, ἂς παθῶσιν οἱ στόνοι,
Θὰ φύγω.

—

Μὴ πλέον, μῆτερ, δάκρυα, ἐλθὲ τώρα πλησίον
Τὰς χεῖρας μου ἀνοίγω,
Πλησίασον στὸν κόλπον μου, ἀναχωρεῖ τὸ πλοῖον·
Θὰ φύγω.

—

Ὦ μῆτερ, σὲ εὐχαριστῶ, σὺ ἔπαυσας νὰ κλαίῃς,
Ἀναχωρῶ, ἐπείγω,
Τὸν ἀσπασμόν μου δέχθητι, δάκρυ μὴ μάτην χέῃς,
Ἂς φύγω.

Α . . .

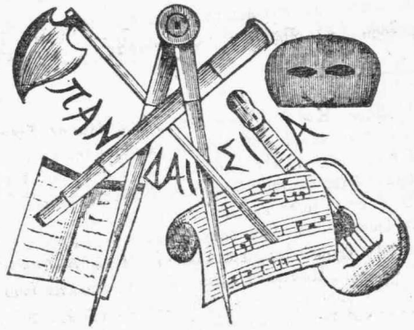

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

Ὁ ἐν Βιέννῃ ἀρχιμανδρίτης Κ. Ἀγαθάγγελος Λοντρόπουλος, λόγῳ παιδείας καὶ ἀρετῆς, εἷς τῶν ἀρίστων λειτουργῶν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκδίδει αὐτόθι μετ' οὐ πολὺ περισπούδαστον σύγγραμμα Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, ἐξ ἀπογράφου ἀποτεθησαυρισμένου παρὰ τῷ Κ. Γ. Μαυροκορδάτῳ. Τὸ ἀνέκδοτον ἔργον τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου ἐπιγέγραπται «Σύνταγμα θεολογίας»· ἔχει δὲ, ὡς ἠκούσαμεν, τοσαύτην ἀξίαν, ὥστε, καὶ μεθ' ὅλην τὴν πρόοδον τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης, ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ θὰ ἀποδῇ πολυτιμότατον κόσμημα εἰς τὴν κατὰ τἄλλα οὐχὶ εὐποροῦσαν τοιούτων συγγραμμάτων νεωτέραν φιλολογίαν.

*** Ἐκ τῶν εὐδοκίμως διδασκόντων ἐν τοῖς παιδευτηρίοις τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου εἶναι ὁμολογουμένως καὶ ὁ λόγιος ὁμογενὴς Κ. Δημήτριος Λειβαδίτης, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ βασιλικῷ λυκείῳ τοῦ Ρηγίου. Ὁ Κ. Λειβαδίτης ἐξέδωκεν ἐσχάτως ἐν Βολωνίᾳ ἰταλιστὶ τὸ πρῶτον μέρος τῶν «ἠθικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων» ἔνθα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν εἴδει διαλόγων, κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Λεοπάρδη, ἀναπτύσει καὶ διαλευκαίνει τὰ σπουδαιότερα ἠθικὰ καὶ φιλοσοφικὰ θέματα· τὸ φιλοσοφικὸν ὕφος τοῦ Κ. Λειβαδίτου, πολλαχοῦ δαψιλῶς ἠρτυμένον δι' ἀττικοῦ ἅλατος, διαλάμπει ἐπὶ ἐμβριθείᾳ ἐπαγωγοτάτῃ, ἥτις, ἀνακουφίζουσα οὕτως εἰπεῖν τὸν βαρὺν ὄγκον τῶν ἠθικοφιλοσοφικῶν σκέψεων, καθιστᾷ τὴν βίβλον ἡδονικώτατον καὶ φιλοσοφικώτατον ἀνάγνωσμα. Ὁ ἰταλικὸς τύπος καὶ οἱ προεξάρχοντες τῶν ἐν Ἰταλίᾳ συγγραφέων (ἐν οἷς ὁ Θωμαζαῖος καὶ ὁ Μιάνης, ἐὰν καλῶς ἐνθυμούμεθα) ἐπῄνεσαν κατ' ἀξίαν τὰ ἔργα τοῦ Κ. Λειβαδίτου, ὅν ἄλλως καὶ ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις ἐτίμησεν ἀπονείμασα αὐτῷ τὸ παράσημον τοῦ «Στέμματος».

*** Ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ἐν Καινιγσβέργῃ ὁ ἐν τῷ αὐτόθι πανεπιστημίῳ καθηγητὴς Ὕβερβεγ, συγγραφεὺς τοῦ δοκιμωτέρου ἐγχειριδίου τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, ἐκδότης καὶ μεταφραστὴς τῆς Ποιητικῆς τοῦ Ἀριστοτέλους, συγγραφεὺς πολυτίμου πονήματος περὶ τῆς χρονολογικῆς τῶν Πλατωνικῶν διαλόγων τάξεως καὶ ἄλλων ἔργων.

*** Ὁ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου καθηγητὴς τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου Ζέγκερ ἐτελεύτησε κατ' αὐτὰς ὑπερεβδομηκοντούτης.

*** Ὁ Γεώργιος Γρότε ἐκληροδότησε τὴν πλουσίαν αὐτοῦ βιβλιοθήκην εἰς τὸ ἐν Λονδίνῳ πανεπιστήμιον, οὗτινος ὑπῆρξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἄοκνος ἐπιμελητής.

Παρεράματα ΣΓ'. Φυλλαδίου·

Σελ. 123 στήλη Α'. στίχ. 7 — Ἀντὶ ἀγλαεστέρον ἀνάγν. ἀγλαοτέρων.
» » » Β'. » 44 » Δικαιοσύνης » δικαίως.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ΣΓ'. φυλλαδίῳ αἰνίγματος.

Πυράγρα.

Τὴν ἄνω λύσιν ἔπεμψεν ἡμῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἡ δεσποινὶς Ἀφροδίτη Γρ. Δωροβίνη.

Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ ΣΓ'. φυλλαδίου ἐστάλη ἡμῖν καὶ ἐκ Ῥόδου, παρὰ τῆς κυρίας Μαρουλίτσας Καζούλη, ἡ λύσις τοῦ ἐν τῷ Ε'. φυλλαδίῳ γρίφου.

Εἰς τὸν πρῶτον ἐκ τῶν Ἑλλ. ἐπαρχιῶν πέμψοντα τὴν λύσιν δωρηθήσεται μυθιστόρημά τι.